

بنیاد برکت
ستاد اجرائی فرمان حضرت امام (ره)

مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی

(بارهیافت توسعه کوثری)

کمیته تحقیق و توسعه

مقام معظم رهبری (مدظله العالی):

«وظیفه ما به عنوان نظام اسلامی، ریشه کن کردن فقر در جامعه است. نباید در جامعه محرومیت باشد.»

خطبه‌های نماز عید فطر - ۱۳۸۱

بنیاد برکت
ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)

مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی

(با رهیافت توسعه کوثری)

کمیته تحقیق و توسعه

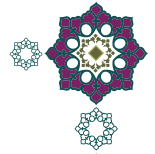
پاییز ۱۴۰۰

عنوان و نام پدیدآور	: مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی: (با رهیافت توسعه کوثری)
مشخصات نشر	: کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت.
مشخصات ظاهری	: تهران: ایده‌های نوین، ۱۴۰۰.
شابک	: ۵۵ ص: مصور، جدول، نمودار.
وضعیت فهرست‌نویسی	: ۹-۱-۹۹۳۱۶-۶۲۲-۹۷۸
موضوع	: فیپا
موضوع	: بنیاد برکت
موضوع	: عمران روستایی-- ایران
موضوع	: Rural development -- Iran
موضوع	: روستاها در توسعه -- ایران
موضوع	: Villages in development -- Iran *
موضوع	: نیروی انسانی -- ایران -- برنامه‌ریزی در روستاها
موضوع	: Manpower policy, Rural -- Iran
موضوع	: روستاها -- ایران -- اوضاع اقتصادی -- قرن ۱۴
موضوع	: Villages -- Iran -- Economic conditions -- 20th century
موضوع	: جوانان روستایی -- ایران -- اشتغال
موضوع	: Rural youth -- Employment -- Iran
موضوع	: ایران -- مناطق محروم
موضوع	: Iran -- *Deprived areas
شناسه افزوده	: بنیاد برکت. کمیته تحقیق و توسعه
رده‌بندی کنگره	: HN۴۹
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۷/۱۴۱۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۶۷۴۵۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی (با رهیافت توسعه کوثری)

پدیدآور: کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت
ناشر: ایده‌های نوین
گرافیک و صفحه‌آرایی: طراحان یگانه ترسیم
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان
چاپ اول: پاییز ۱۴۰۰
حق چاپ و نشر محفوظ است.

بنیاد برکت
نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان خالداسلامبولی (وزرا)، خیابان بیست و یکم، پلاک ۱۱،
کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت
تلفن: ۸۸۷۲۸۲۶۳ - دورنگار: ۸۸۷۱۸۳۱۹
E-mail: info@barakatfoundation.com
www.barakatfoundation.com

۱	.....	مقدمه
۲	.....	مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی، با رهیافت توسعه کوثری
۵	.....	راهبردهای اصلی بنیاد برکت در طراحی نظام تحقق هدف پیشرفت مناطق محروم و روستایی
۷	.....	تشریح اجزا و روابط مدل جامع به اختصار
۱۲	.....	سحاب (آیین‌نامه اجرایی سرمایه‌گذاری حمایتی اشتغال برکت)
۱۴	.....	آسمان (آیین‌نامه سرمایه‌گذاری مردمی و اشتغال نیروی انسانی)
۱۹	.....	آفتاب (آیین‌نامه فقرزدایی و توان‌افزایی برکت)
۲۳	.....	الگوهای همانند با تمام یا بخشی از مدل جامع با برش گروه‌های هدف
۲۴	.....	سازوکارهای کیفی با تأکید بر تحقق هدف میانی توسعه اشتغال
۲۹	.....	مهتاب (مدل هادی تلاش اقتصادی برکت)
۳۱	.....	مخاطبان اجرای مدل جامع متناسب با الزامات هر یک از طرح‌های اصلی
۳۲	.....	اطلس مناطق محروم کشور
۳۴	.....	نظام اجرایی مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی، با رهیافت توسعه کوثری
۳۴	.....	رکن اصلی: مردم
۳۵	.....	ارکان تکمیلی
۳۷	.....	اهم وظایف تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی برکت در اجرای مدل جامع تدوینی
۴۰	.....	نظام نظارت بر اجرای مدل جامع تدوینی بنیاد برکت
۴۳	.....	دستاوردهای اجرای مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت توسعه کوثری
۴۳	.....	نمونه‌ای از دستاوردهای کیفی حاصل از اجرای مدل جامع (استقرار فرایند پیشرفت و توسعه با هدف نهادینه شدن)
۴۴	.....	نمونه‌ای از دستاوردهای کمی حاصل از اجرای مدل جامع (استقرار پایدار چرخه درآمدزایی)

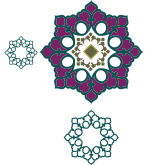

مقدمه

یکی از مأموریت‌های اصلی بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)، تسهیل مسیر توسعه و پیشرفت مناطق محروم و روستایی است. اجرای صحیح این مأموریت که به استناد فرمایش مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مبنی بر «حل مشکلات محرومین، به‌ویژه مشکلات روستاییان، برای مثال آباد سازی ۱۰۰۰ روستا» شکل گرفته، نیازمند نظامی است که هم منطبق بر مبانی اسلامی و اسناد فرادست ملی باشد و هم در چارچوب نظریه‌ها و مدل‌های علمی قرار گیرد. از این روی، کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت با وظیفه طراحی و مدل‌سازی نظام‌ها و فرآیندهای مدیریتی و اجرایی، اقدام به طراحی مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت کوثری، به‌عنوان نقشه راه و الگوی عمل نموده است. گام پشتیبان این طراحی مبتنی بر طی فرایندی سه ساله مشتمل بر مطالعه سیاست‌های کلی و قوانین، مطالعه مبانی نظری، بررسی مدل‌ها و تجربیات در سطوح ملی و بین‌المللی، انجام مطالعات تطبیقی - تحلیلی در مورد مدل‌های منتخب، بازدید از نمونه‌های اجرا شده در کشور و بررسی آموزه‌های حاصل از مجموعه فعالیت‌های مرتبط بوده است. در ادامه و در مقام طراحی، پس از تعیین پارادایم اصلی و چارچوب نظری، متغیرهای مؤثر بر تحقق هدف در بستر الزامات محیط عمل، انتخاب و روابط میان آن‌ها تبیین گردیده است (با توجه به مجال این سند، روش تعیین متغیرها و روش مدل‌سازی، در سندی دیگر تشریح می‌شود).

لازم به ذکر است در مسیر تدوین و عملیاتی نمودن مدل مذکور و نیز به‌منظور ارتقای سطح روایی و پایایی مدل، در ابتدا پس از طراحی مدل مفهومی، ارکان اصلی مدل با توجه به زیرساخت‌ها و فناوری‌های مورد نیاز، در سطح محدود اجرا و نتایج حاصله بررسی و تحلیل گردید. سپس بر پایه دستاوردها و نیز در انطباق با رویکرد و مبانی انتخابی، مدل جامع، در قالب نظامی معین طراحی شد.

یکی از ویژگی‌های متمایز مدل تدوینی بنیاد برکت با هدف‌گذاری پیشرفت و توسعه، ویژگی خودتکاملی و انطباق‌پذیری پویا است. به واسطه روش به‌کار گرفته شده برای مدل‌سازی، مدل جامع بنیاد برکت، در شکلی هم‌افزا، هم‌به‌صورت درونی و هم در تعامل با محیط بیرون، به موازات افزایش سطح توانمندی‌های اعضای جوامع هدف و افزایش ظرفیت‌های محیطی، خود زمینه تکمیل و رشد خود را فراهم می‌آورد.

مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی، با رهیافت توسعه کوثری

(پایدار، همه‌جانبه، عدالت محور با تمرکز بر تعالی انسان)

پیشرفت و توسعه، وقتی با تأکید بر نقش انسان، با ویژگی پایداری همراه می‌شوند تبدیل به امری بدون غایت هم‌تراز با مسیر تعالی انسان و جامعه گردیده و نمی‌توان نقطه پایانی برای آن، متصور شد. بنابراین، از منظر هدفی، پیشرفت و توسعه ناظر بر وضعیتی مطلوب خواهد بود که این مطلوبیت، طی زمان، رشد یافته و در هر مقطع زمانی کیفیتی ویژه کسب می‌نماید. از این روی، بنیاد برکت به‌منظور تدوین مدل جامع با رهیافت کوثری به توسعه و سازماندهی اقدامات خود، هدف غایی فراهم آوردن زمینه و تسهیل رشد و توسعه همه‌جانبه (رشد کمی و کیفی) را برای مناطق محروم و روستایی مدون نموده و در حوزه طراحی و مدل‌سازی سعی بر آن داشته است تا زمینه تحقق هدف را مهیا سازد.

کمیت‌ه تحقیق و توسعه بنیاد برکت در طراحی مدل جامع، با توجه به فراگیری دیدگاه اسلام در متن جامعه، مفهوم توسعه را با رویکرد کوثری، مورد واکاوی و توجه قرار داده است. زیرا اسلام بر توسعه تأکید خاص داشته و تلاش به‌منظور تحقق آن را ترغیب نموده است (نظیر آیه ۶۱ سوره مبارکه هود «وَالْيَٰسَىٰ ۝۶۱ ثُمَّ دَأَوْنَاهُمْ مِّنْهُم صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ»). طبق این آیه‌ی شریفه، آبادانی زمین به‌عنوان یک وظیفه الهی از طرف خداوند متعال به بندگان سپرده شده است. در این میان باید توجه داشت توسعه در اسلام دارای دو نوع متفاوت است. یک نوع، توسعه‌ی تکاثری که به معنی زیاده‌روی و توجه انحصاری به مادیات، افزون‌خواهی و بی‌عدالتی است که در همه جا مذمت شده است و نوع دیگر، توسعه کوثری است که در همه جا از آن حمایت گردیده است. توسعه کوثری ناظر بر توسعه با ویژگی «پایداری» و «همه‌جانبه بودن» است. در توسعه کوثری، سلامت دنیا و آخرت مورد توجه بوده و قرب الهی و تکامل و تعالی انسان هدف می‌باشد.

* بنابر این در این سند و نیز در تمامی فعالیت‌های بنیاد برکت هر جا سخن از توسعه به میان می‌آید

منظور و مراد توسعه کوثری است و لاغیر.

شاخصه‌های اصلی توسعه کوثری به اختصار عبارتند از:

- ◆ همه‌جانبه‌نگری و نیز درآمدزایی با هدف توزیع ثروت در جامعه و ایجاد دسترسی به منابع برای همگان به گونه‌ای که هر کس به سهم واقعی خود که نتیجه فعالیت‌هایش است؛ دست یابد. (آیه ۷ سوره مبارکه حشر «مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَأِنَّ السَّبِيلَ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ»)
- ◆ مشارکت تمامی اعضای جامعه (انسان‌ها) در تأمین معاش و زندگی خود و پرهیز از گردش اموال میان ثروتمندان و پرهیز از ایجاد زمینه مزدوری، بهره‌کشی و سوء استفاده از مردم (کراهت اجیر شدن در اسلام)
- ◆ ارزشمند شمردن کار و تلاش و مسئولیت‌پذیری اعضای جامعه
- ◆ ترویج فرهنگ تولید و سازندگی و نفی مصرف‌گرایی
- ◆ پایداری؛ ناظر بر آن که سرمایه‌ها به‌عنوان منابع تولید درآمد باید حفظ شوند و رشد یابند. بدین ترتیب اقدامات و مداخلات مرتبط با امر توسعه باید در طول و برای همه نسل‌ها باشد و نه در عرض و برای یک نسل.

بنابراین از آن‌جا که توسعه کوثری برخلاف توسعه تکاثری، **خدا محور، انسان ساز، عدالت‌گرا، پایدار و همه‌جانبه است**؛ مبنای مدل‌سازی و تعیین متغیرهای اصلی مدل جامع بنیاد برکت قرار گرفته است.

در ادامه به منظور عملیاتی نمودن تعریف متغیرها، طراحی روابط میان آن‌ها، تعیین میزان تمرکز و سطح مداخله، از مبانی مرتبط با معیشت پایدار و نیز کسب‌وکار که با اصول مورد توجه در توسعه کوثری هماهنگی دارند؛ استفاده شده است.

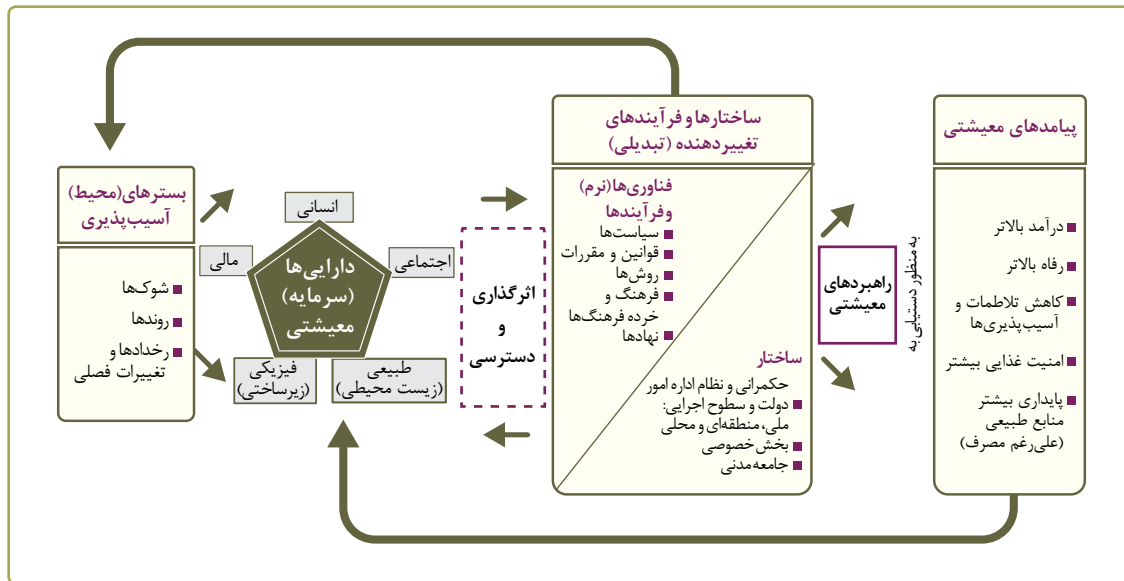

چارچوب معیشت پایدار مشتمل بر اصول زیر است:

- ◆ جامعیت
- ◆ مردم محوری
- ◆ پایداری و همه‌جانبگی
- ◆ تشویق مشارکت وسیع
- ◆ پویایی
- ◆ تمرکز بر نقاط قوت
- ◆ پیوند خرد و کلان (ارتقای سطح روابط، عمودی و افقی)

رویکرد معیشت پایدار از پنج مؤلفه سرمایه‌ای مرتبط به یکدیگر، تحت عناوین سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، مالی، طبیعی و فیزیکی تشکیل می‌شود.

شکل شماره (۱) چارچوب معیشت پایدار

راهنمای اصلی بنیاد برکت در طراحی نظام تحقق هدف پیشرفت مناطق محروم و روستایی

- ۱) اولویت‌دهی به جامعیت مدل و قابلیت انطباق آن با الزامات محیطی در برابر اقدام بدون پشتوانه نظری و مطالعاتی؛
- ۲) تمرکز بر توانمندسازی اقتصادی - اجتماعی جوامع؛
- ۳) توسعه و تقویت ارتباط پویا میان متغیرهای اصلی مؤثر بر پیشرفت و توسعه جوامع؛
- ۴) تمرکز بر ایجاد زمینه ارتقاء سطح رشد همه جانبه جوامع (براساس چارچوب معیشت پایدار)؛
- ۵) ایجاد قابلیت اقدام بر مبنای برنامه اجرایی و تدوین برنامه در چارچوب مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت توسعه کوثری، متناسب با ظرفیت‌ها و توانمندی‌های ملی و محلی و به کارگیری تمامی ظرفیت‌ها و استعدادهای مردمی، طبیعی، فیزیکی و بومی؛
- ۶) اولویت‌دهی به منافع مردم (اعضای جوامع محلی) در مقایسه با منافع درون سازمانی و یا سرمایه‌داران؛
- ۷) تمرکز بر استقرار شبکه حکمرانی برای اجرای کامل مدل جامع و استقرار سازوکارهای اجرایی با مشارکت تمامی ذی‌نفعان (استانداران، فرمانداران، بخشداران، دهیاران، مدیران دستگاه‌های اجرایی و افراد ذی‌نفوذ اجتماعی از جمله امام جمعه و جماعات)؛
- ۸) تفکیک وظایف طراحی و سیاستگذاری، اجرا و کنترل از یکدیگر در هر یک از سطوح راهبردی و عملیاتی؛
- ۹) توسعه نظام کارفرمائی و پیمانکاری به جای تولی‌گری (خرید خدمت به جای تولید خدمت)؛
- ۱۰) تربیت، آموزش و استقرار تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی با ویژگی‌های انقلابی، متخصص، متعهد، جهادی و بومی، به‌عنوان راهبران جنبش حل مسایل و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی مناطق محروم و روستایی و نیز افزایش سطح اشتغال؛

- ۱۱) تمرکز بر رشد و توسعه ظرفیت‌های مردمی به صورت فردی و گروهی و ایجاد انگیزش‌های درونی در اعضای جوامع هدف به منظور ایجاد تغییر و پیشرفت؛
- ۱۲) تهییج و بسیج عمومی مردم و ایجاد وحدت اجتماعی و خودباوری در آن‌ها به منظور حل مسایل، تشکیل صندوق‌های قرض الحسنه و شراکت در سرمایه‌گذاری به منظور مشارکت در فرآیند پیشرفت همه جانبه جامعه خود؛
- ۱۳) استانداردسازی کسب و کارهای خرد، خانگی و کارگاهی (توجیه اقتصادی طرح‌ها، تعیین استاندارد و روش‌های تأمین نهاده‌ها، جایگاه‌ها، تجهیزات و ...)
- ۱۴) اعطای تسهیلات خرد اشتغال به صورت قرض الحسنه و سهل الوصول به افراد واجد شرایط آموزش دیده، برای ایجاد و توسعه کسب و کار؛
- ۱۵) تأکید بر رشد تولید توأم با اشتغال‌زایی و توزیع عادلانه درآمد؛
- ۱۶) بهره‌ور نمودن منابع (مالی، انسانی، اطلاعاتی و ...) موجود؛
- ۱۷) توجه جدی به امر آموزش و کسب مهارت، به منظور ارتقاء بهره‌وری نیروی کار و استفاده بهینه از سرمایه‌ها؛
- ۱۸) نهادسازی و حمایت برای ایجاد زنجیره‌های تأمین، خوشه‌ها و شبکه‌های کسب و کار به منظور پشتیبانی از تولیدات کارگاه‌های کوچک (تأمین نهاده‌ها، آموزش و نظارت بر فرآیند تولید، بسته‌بندی، فرآوری محصولات و بازاریابی و ...)
- ۱۹) تمرکز بر ایجاد زمینه رشد کسب و کارها با توجه به ظرفیت‌های بازار و قابلیت‌های تولید در مناطق هدف؛
- ۲۰) تمرکز بر ایجاد زمینه شکل‌گیری شبکه‌ها و خوشه‌های کسب و کار متناسب با مقیاس و ظرفیت محیط؛
- ۲۱) نظارت و کنترل هوشمند (سامانه نظارت) بر ایجاد و استقرار طرح‌های اشتغال‌زایی و چگونگی طی روند توسعه کوثری در جوامع هدف.

تشریح اجزا و روابط مدل جامع به اختصار

بر اساس جهان‌بینی اسلامی، توسعه جریانی است که در آن، ابعاد گوناگون زندگی انسان اعم از فردی و اجتماعی و نیز مادی و معنوی به صورت یکپارچه مورد توجه قرار می‌گیرد. نتیجه این توجه، تغییر وضعیت نامطلوب انسان به وضعیت مطلوب و بهره‌مندی از خیر و برکات خداوند است. بدون تردید، چنین تغییری صرفاً شکلی، دستوری و تحت راهبردی از بالا به پایین نیست. این تغییر مبتنی بر توان‌افزایی اعضای جوامع از منظر نگرش، دانش و مهارت و نیز مشارکت فعال آنان و با بهره‌گیری از قوه تعقل و تفکر و اقدام در چارچوب قوانین و مقررات حقوقی مطابق با مبانی اسلامی است.

بر این اساس، مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت کوثری بنیاد برکت به امر توسعه، مشتمل بر مجموعه متغیرها، ارتباطات و فعالیت‌هایی است که بر سرمایه‌های پنج‌گانه با اولویت‌بندی معین و متناسب با سطح رشدیافتگی هر جامعه (ویژگی‌های منحصر هر منطقه هدف) تمرکز نموده و این منابع سرمایه‌ای را در ارتباطی حساب شده (منطبق با اصول مدل‌سازی)، یکپارچه می‌نماید. در تعیین متغیرهای زیرمجموعه و نوع و میزان ارتباط میان متغیرها از مبانی نظری مرتبط با سطح تحلیل، از جمله ذی‌نفعان، نظام‌های زنده، توانمندسازی، مشارکت و همچنین شبکه کسب‌وکار، متناسب با سطح مداخله استفاده شده است.

همه‌جانبه‌نگری، یکپارچگی و محرک‌سازی مزیت‌ها از ویژگی‌های اصلی این مدل است که سازوکارهای مربوط به آن طراحی شده و اجرا می‌شوند. لازم به تأکید است مدل جامع با رهیافت توسعه کوثری به دنبال تسهیل زمینه مشارکت و نقش‌آفرینی اعضای جوامع محروم در رفع محرومیت در ابعاد مادی و معنوی، منطبق با ارزش‌های اسلامی است.

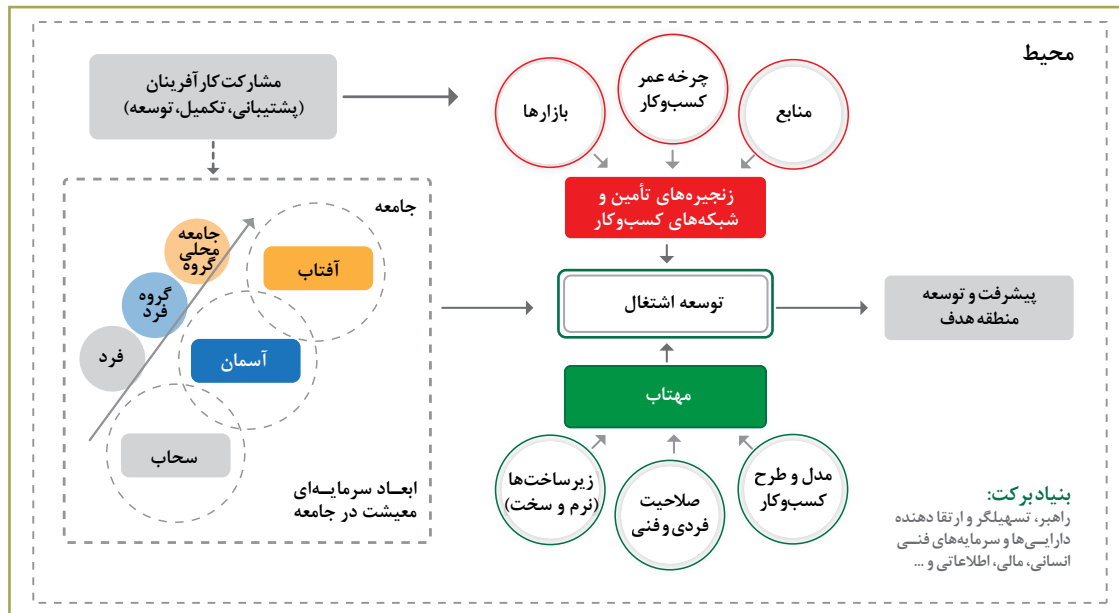
این مدل در بستر **حکمرانی شبکه‌ای** پیاده‌سازی و جریان می‌یابد. حکمرانی شبکه‌ای به معنی نظام پیچیده‌ای از تعاملات بین بازیگران (نقش‌آفرینان) در قالب ساختارها، ارزش‌ها، کارکردها و فرآیندها است که به‌وسیله سه ارزش

اساسی یعنی پاسخگویی، شفافیت و مشارکت مشخص می‌شود. سازوکارهای پیش‌بینی شده در مدل جامع بنیاد برکت با رهیافت توسعه کوثری مبتنی بر رویکردی است که تلاش می‌کند تا ارتباط بین متغیرها را به گونه‌ای تنظیم نماید که افراد و نهادها در درون آن عمل کرده و به واسطه کنش جمعی، مسیر رشد و تعالی جامعه به صورت درون‌زا و نهادینه شده طی شود.

به بیانی دیگر، بنیاد برکت با طراحی مدل جامع پیشرفت با رهیافت توسعه کوثری، سعی بر آن دارد تا جوامع مناطق کمتر برخوردار را از طریق نهادسازی در بستر حکمرانی شبکه‌ای که در آن تمامی اعضای جامعه نقشی مؤثر دارند توانمند نموده و زمینه رشد درون‌زا را در شکلی همه جانبه، فراهم آورد.

شکل شماره ۲) مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت کوثری بنیاد برکت به امر توسعه

مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت توسعه کوثری، ناظر بر تسهیل و هدایت سرمایه‌های پنج‌گانه مناطق هدف در پیمودن مسیر پیشرفت و توسعه با ویژگی پایداری است. در این مسیر، چگونگی مداخله با توجه به وضعیت سرمایه‌های مذکور با تأکید بر نقاط قوت، در قالب سه آیین‌نامه اصلی تحت عناوین «آیین‌نامه اجرایی سرمایه‌گذاری حمایتی اشتغال برکت - سحاب»، «آیین‌نامه سرمایه‌گذاری مردمی و اشتغال نیروی انسانی - آسمان» و «آیین‌نامه فقرزدایی و توان‌افزایی برکت - آفتاب» انجام می‌پذیرد. سه آیین‌نامه در ارتباط با هم بوده و هر یک با ماهیت تکاملی و اثری فزاینده و غیر خطی، بخشی از فرآیند توسعه و رشد جامعه را پوشش می‌دهند. بنابراین تحقق هدف منوط به اجرای کامل مدل در سطوح مختلف جامعه است.

توجه! در هر آیین‌نامه به تمامی پنج سرمایه توجه می‌شود. اما چگونگی توجه و سازوکارهای مداخله متناسب با وضعیت هر جامعه خواهد بود. بنابراین توسعه اشتغال به‌عنوان هدف میانی در اجرای مدل، مقوله‌ای فراتر از صرفاً افزایش سطح درآمد صاحبان هر یک از طرح‌های کسب‌وکار است.

توسعه اشتغال همراه با توان‌افزایی فردی و اجتماعی در هر جامعه به بسیج و فعال‌سازی تمامی منابع جامعه می‌پردازد که نتیجه آن در افزایش سطح رفاه جامعه و پیشرفتگی آن نمود می‌یابد و به منزله فقرزدایی و محرومیت‌زدایی در شکلی پایدار است.

در این مدل، توسعه اشتغال و درآمدزایی حاصل از آن، با توجه به ماهیت و نقشی که بر ارتقای سطح پنج سرمایه دارد از اهمیتی ویژه برخوردار بوده و معیاری برای سنجش و کسب اطمینان از چگونگی و صحت طی مسیر تحقق هدف به‌شمار می‌آید.

بنا به فرموده مقام معظم رهبری (۱۳۹۶): «امروز مسئله اشتغال و درآمدزایی حاصل از آن، در کشور ما یک مسئله بسیار مهم و اساسی است و اگر برنامه‌ریزی خوب و کارآمد و عمل‌گرایانه این عنوان

وجود داشته باشد، به وضوح مشکلات به تدریج کاهش پیدا خواهد کرد». از منظر ایشان، معنای اشتغال این است که جوان مستعد آماده به کار، در روستاها و شهرها فرصت تلاش و فعالیت به دست بیاورد تا هم نیاز شخصی خود را از این راه برطرف کند و هم به پیشرفت و آبادانی کشور و رونق اقتصادی آن کمک کند.

بر اساس اصول مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت توسعه کوثری و مبتنی بر رویکرد کسب‌وکار، سعی می‌شود به منظور توسعه اشتغال، تعریف طرح‌های کسب‌وکار با هدف رشد و پایداری انجام پذیرد.

در این راستا طراحی مدل و طرح کسب‌وکار، سنجش صلاحیت فنی و اهلیت فردی و فراهم‌سازی زیرساخت‌های نرم و سخت از یک طرف و از طرف دیگر تأمین مجموعه منابع، اثرگذاری بر ماهیت چرخه عمر کسب‌وکار و نیز شناسایی، ایجاد دسترسی و توسعه بازارهای مرتبط از جمله اقداماتی هستند که بر تعریف درست هر کسب‌وکار و میزان اثر آن بر فقرزدایی مؤثر می‌باشند.

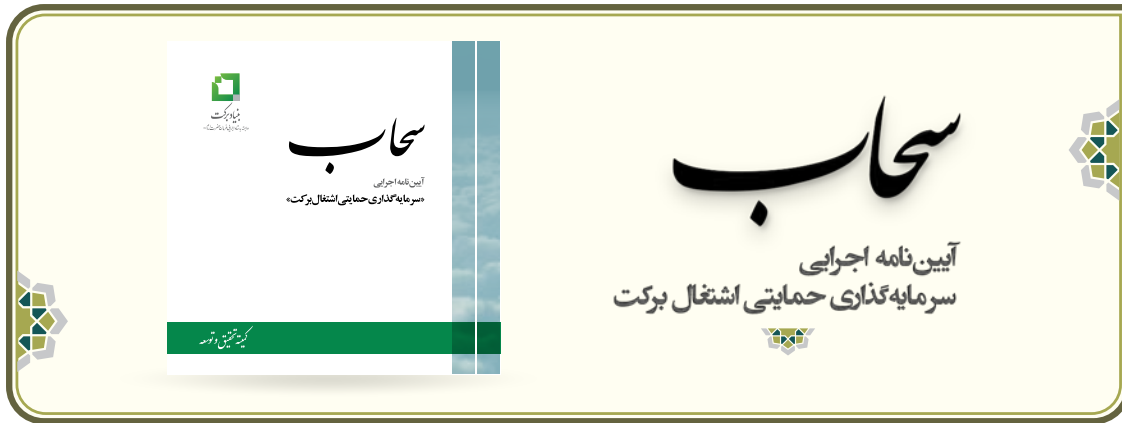

توجه! بنیاد برکت به واسطه اجرای مدل جامع با رهیافت کوثری به مفهوم توسعه و با تقویت مزیت‌ها و فرصت‌ها، به دنبال بهره‌ور نمودن منابع موجود و بهره‌برداری از امکانات بلااستفاده در اختیار، با مشارکت فعال تمامی ذی‌نفعان است. این مهم یکی از ویژگی‌های اصلی روش بنیاد برکت در تسهیل مسیر فقرزدایی است که با نقش راهبری آن، مطابقت دارد. از این روی، در هر یک از ارکان اصلی، به صورت ویژه به شرایط و ظرفیت‌های محیط و آورده متقاضیان چه از منظر منابع مالی و چه از منظر منابع انسانی و اجتماعی توجه می‌شود.

توجه! در طراحی و پیاده‌سازی مدل جامع، در دو سطح از رویکرد انطباق تکرار شونده مساله محور (PDIA - Problem - Driven Iterative Adaptation) بهره‌گرفته شده است. سطح اول ناظر بر مدل‌سازی و چگونگی تعیین مساله اصلی، ایجاد فرصت به‌کارگیری روش‌های نوین و نیز تکرار، انطباق و تکامل همراه با رشد است و سطح دوم ناظر بر پیاده‌سازی مدل است که ارکان اجرایی آن بر اساس سازوکارهای پیش‌بینی شده در قالب آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها، به صورت عملی، چهار اصل مساله محوری، پذیرش، شناسایی و خلق روش‌های نوین حل مساله، تکرار و انطباق را در یک چرخه در حال رشد، به صورت مستمر به کار می‌برند و این چرخه خود در بستر جامعه، نهادینه و در مسیر پیشرفت و تعالی تبدیل به رفتاری پایدار می‌شود.

در ادامه، ارکان اصلی مدل و سازوکارهای پیش‌بینی شده به اختصار تشریح می‌گردد. توصیه می‌شود به منظور درک عمیق مدل جامع تدوینی بنیاد برکت با رهیافت کوثری به توسعه و سازوکارهای آن با هدف غایی پیشرفت و توسعه مناطق محروم و روستایی، به هر یک از کتب مربوط، مراجعه شود.

آیین نامه اجرایی سرمایه‌گذاری حمایتی اشتغال برکت (سحاب) به بررسی و شناسایی زمینه‌های ایجاد اشتغال متناسب با ظرفیت‌های محیط و ویژگی‌های افراد منتخب می‌پردازد. هدف اصلی از اشتغال ایجاد شده به واسطه این مسیر، افزایش درآمد و ایجاد چرخه درآمدزایی به واسطه استقرار کسب و کار در شکلی پایدار در منطقه هدف است. در اجرای طرح سحاب انتظاری نسبت به سطحی معین از سرمایه‌های پنج‌گانه و نقش آفرینی افراد به صورت ویژه در شروع فرآیند وجود ندارد و اجرای آن برای جوامعی با حداقل میزان منابع سرمایه‌ای به منظور ورود به چرخه اشتغال‌زایی، توصیه می‌شود.

اهم اقدامات در اجرای طرح سحاب، علاوه بر تعریف و انتخاب کسب و کارهای فردی و گروهی متناسب با ظرفیت‌های فردی و محیطی، عبارتند از:

- ◆ شناخت ظرفیت‌های محیطی از سطح شهرستان؛
- ◆ تشکیل کمیته توسعه اشتغال در سطح شهرستان؛
- ◆ تشکیل کارگروه توسعه اشتغال در منطقه هدف؛

- ◆ برقراری ارتباط مستقیم با مردم و تهییج آنان به شناسایی و اجرای طرح‌های کسب‌وکار؛
- ◆ شناسایی توانمندی‌های افراد متقاضی به منظور اشتغال‌زایی و اجرای طرح‌های کسب‌وکار؛
- ◆ جلب مشارکت، هدایت، جذب و بهره‌ور نمودن منابع فرد متقاضی؛
- ◆ ایجاد زمینه مهارت‌آموزی متناسب با کسب‌وکار منتخب و تعیین شده و اخذ مجوزها؛
- ◆ تخصیص منابع قرض‌الحسنه؛
- ◆ تشکیل گروه‌های تخصصی در حوزه کسب‌وکار منتخب؛
- ◆ تأمین تسهیل نهاده‌های کسب‌وکار؛
- ◆ راه‌اندازی و استقرار کسب‌وکار؛

◆ تشکیل صندوق قرض‌الحسنه به صورت تخصصی - صنفی و یا در سطح جامعه (هدف) به منظور پایدارسازی و استمرار کسب‌وکار از طریق نظارت و بهره‌گیری از استانداردها، سرمایه‌های اجتماعی و کارشناسان متخصص.

طرح «سحاب» با ارتقای سطح درآمد و ایجاد فرهنگ کسب‌وکار و توسعه، نه تنها گسترش اسباب درآمدزایی صحیح و مؤثر بر امر توسعه را فراهم می‌آورد بلکه، به شکستن چرخه فقر کمک نموده و بستری مناسب برای اجرای طرح‌های پیشرفته‌تر و چند بعدی‌تر بنیاد (نظیر آسمان و آفتاب) مهیا می‌سازد.

آیین نامه سرمایه‌گذاری مردمی و اشتغال نیروی انسانی (آسمان)، به استقرار چرخه درآمدزایی همراه با ترویج مسئولیت‌پذیری اجتماعی و حفظ و تقویت منابع محیطی تمرکز می‌کند. طرح آسمان با توجه به ویژگی‌ها و اهداف، جامعه هدفی متفاوت از جامعه هدف اجرای طرح سحاب دارد. این طرح در جوامعی اجرا می‌شود که افراد در سطح سرمایه‌های انسانی و مالی، در مقایسه، در مسیر رشد قرار گرفته‌اند و در کنار توجه به نیازهای شخصی، نسبت به دیگران و محیط نیز حساسیت دارند و اهمیت مشارکت را در توسعه فردی و محیطی درک می‌نمایند.

در این طرح، موضوع اشتغال‌زایی و استقرار کسب‌وکارها از طریق تشکیل گروه‌های توسعه و پیشرفت دنبال می‌شود. گروه‌ها که به صورت خودگردان و داوطلبانه از افراد واجد شرایط، تشکیل می‌شوند؛ محملی برای توانمندسازی اجتماعی - اقتصادی اعضا به‌شمار می‌آیند. گروه‌ها به‌عنوان مراکز توسعه و پیشرفت، ضمن ایجاد ارتباط میان قابلیت‌های افراد و ایجاد اشتغال، به هم‌افزایی برای حل مسایل یکدیگر و همچنین ایجاد بازارهای مشترک و شکل‌گیری زنجیره‌های تأمین تا سطح شهرستان می‌پردازد. طرح آسمان فارغ از موضوع تقسیمات کشوری، از اصول توسعه ناحیه محور بهره می‌برد و مبنای آن وجود ظرفیت‌های محیطی و میزان دسترسی به منابع و امکان رشد، می‌داند.

گروه‌هایی که به واسطه طرح آسمان ایجاد می‌شوند زمینه رشد همه جانبه جامعه محلی را از طریق فرهنگ‌سازی، ارائه حمایت‌های ترویجی - اجتماعی (آموزش، بهداشت، ...) و بهبود محیط زندگی فراهم می‌آورند.

اهم اقدامات در اجرای طرح آسمان عبارت است از:

◆ شناخت ظرفیت‌های محیطی از سطح شهرستان تا جامعه محلی هدف (منطقه/ ناحیه شهری یا روستا) و بررسی سطح سرمایه‌های پنج‌گانه معیشت پایدار در آن جامعه؛

◆ تشکیل کمیته توسعه اشتغال در هر جامعه هدف

◆ تشکیل کارگروه پیشرفت محلی (موقت، دائم)

◆ تعامل با جامعه محلی و تشکیل گروه‌های توسعه و پیشرفت محلی؛

◆ آموزش ظرفیت‌سازی و ارتقای سطح توانمندی‌های فردی و اجتماعی اعضای گروه‌ها به‌منظور ایجاد خودباوری و جلب مشارکت عمومی برای حل مسایل مشترک و فردی (افزایش مسئولیت اجتماعی افراد در برابر یکدیگر و نیز در جامعه)؛

◆ آموزش ظرفیت‌سازی و ارتقای سطح توانمندی‌های اقتصادی اعضای گروه‌ها با محوریت انجام کسب و کارهای خانگی و خرد و آموزش تعریف طرح‌های کسب و کار، طی اقدامی مشترک و هم‌افزا متناسب با ظرفیت‌ها و نیازها؛

◆ شناسایی توانمندی‌های اعضای گروه‌ها به‌منظور اشتغال در طرح‌های کسب و کار؛

◆ تعریف مدل‌ها و طرح‌های کسب و کار با توجه به ظرفیت‌ها و نیز زمینه‌های رشد و پایداری؛

◆ جلب مشارکت، هدایت، جذب و بهره‌ور نمودن منابع فردی اعضای گروه‌ها؛

◆ تشکیل صندوق‌های (قرض الحسنه) پشتیبان کسب و کار و تخصیص منابع با مدیریت درون‌گروهی و به‌منظور پشتیبانی و رفع نیازهای معطوف به کسب و کارهای هر یک از اعضا (در دو سطح) و نیز رفع احتیاجات شخصی آنان؛

◆ تخصیص منابع قرض الحسنه

- ◆ راه‌اندازی و استقرار کسب‌وکارها؛
- ◆ تأمین نهاده‌ها، تسهیل دسترسی به بازارهای فروش و ... با مشارکت اعضا و برقراری تعامل با ذی‌نفعان؛
- ◆ تشکیل گروه‌های تخصصی - صنفی؛
- ◆ پایدارسازی و استمرار کسب‌وکارها از طریق نظارت و بهره‌گیری از استانداردها، سرمایه‌های اجتماعی و کارشناسان متخصص؛
- ◆ ایجاد صندوق توسعه، مشارکت در سرمایه‌گذاری و پشتیبان اشتغال مردمی در سطحی فراتر از هر گروه توسعه و پیشرفت (نظیر گروه‌های تخصصی - صنفی جامعه محلی و یا سایر سطوح دارای ظرفیت)؛
- ◆ ارتقای کسب‌وکارها در قالب استقرار زنجیره‌ها، شبکه‌ها و خوشه‌های کسب‌وکار در سطوح شهرستان و فراتر و همچنین شکل‌دهی به کسب‌وکارهای متوسط (در این مرحله، صرفاً بر تقسیمات کشوری تمرکز نمی‌شود و مهم ظرفیت محیطی است).
- ◆ ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای متوسط از طرق مختلف مانند تشکیل شرکت تعاونی توسعه و پیشرفت شهرستان، متشکل از اعضای گروه‌ها و نیز سایر فعالان اقتصادی جامعه هدف (در سطوح روستا، بخش، شهرستان، استان و ...)
- ◆ انجام اقدامات مشترک اجتماعی و اقتصادی با مشارکت مردم به‌منظور رفع مشکلات جامعه محلی؛
- ◆ ترویج فرهنگ مشارکت به‌منظور ارتقای سطح هر یک از سرمایه‌های پنج‌گانه معیشت از طریق گروه‌های توسعه و پیشرفت (این گروه‌ها که با مداخله بنیاد برکت تشکیل می‌شوند، محرک پیشرفت و توسعه به‌شمار می‌آیند و رسالت آموزش و ترویج رفتارهای مطلوب و همچنین تشکیل گروه‌های مختلف مؤثر بر رشد جامعه محلی را برعهده دارند)؛
- ◆ تشکیل گروه‌های ائتلافی میان اعضای جوامع محلی مختلف و راهبری مسیر توسعه و پیشرفت همه‌جانبه در سطوح جامعه محلی و بالاتر؛
- ◆ نهادسازی از پایین به بالا و استقرار و ترویج نظام مشارکت مردم در نهادهای رسمی و فرآیندهای تصمیم‌سازی؛

توجه!

بهره‌گیری از رویکرد انطباق تکرارشونده مسئله محور (Problem - Driven Iterative Adaptation - PDIA) موضوعی است که در گروه‌های توسعه و پیشرفت محلی به‌صورت مستمر هم در سطح فردی و هم در سطح اجتماعی تمرین و تکرار می‌شود.

توجه!

◆ گروه‌های توسعه که به‌واسطه طرح آسمان تشکیل می‌شوند معادل گروه‌های صنفی نیستند. هرچند تعدادی از اعضای گروه می‌توانند به‌صورت داخلی و یا با مشارکت افرادی خارج از گروه، تشکیل گروهی تخصصی - صنفی بدهند. و عضویت در این دو گروه منافاتی با یکدیگر ندارد.

◆ اعضای گروه‌های توسعه با توجه به همکاری و حمایت تخصصی که در فضای گروهی از یکدیگر می‌گیرند می‌توانند با هدف پایداری اشتغال یکدیگر، طرح‌هایی با وابستگی‌های طولی (فرایند محور مانند تکمیل بخشی و تمام از یک زنجیره تأمین و یا فرایند تولید) و یا عرضی (منبع محور مانند استفاده از بازار مواد اولیه مشترک یا بازار فروش مرتبط به هم) تعریف نمایند.

با توجه به سازوکارهای پیش‌بینی شده در طرح آسمان و چگونگی مداخله در ارتقای سطح سه سرمایه انسانی، اجتماعی و مالی به صورت مستقیم، طرح سحاب در دو محور با طرح آسمان پیوند می‌خورد:

۱) اعضای جوامع هدف بعد از اجرای طرح سحاب و برخورداری از شروط اجرای طرح آسمان، عضو گروه‌های توسعه می‌شوند و مسیر توانمندسازی را از طریق گروه‌ها طی می‌نمایند.

۲) افرادی که به‌واسطه طرح سحاب، وارد چرخه درآمدزایی شده‌اند و به کسب‌وکاری اشتغال دارند، تکمیل‌کننده زنجیره تأمین در خصوص کسب‌وکارهایی می‌شوند که با عاملیت گروه‌های توسعه در سطح منطقه/ ناحیه استقرار می‌یابند. تفاوت این نوع زنجیره‌ها با زنجیره‌هایی که صرفاً بر پایه فضای کسب‌وکار شکل می‌گیرند در نقش آفرینی در توسعه همه جانبه و پایدار جامعه محلی و تمرکز بر پنج منبع سرمایه‌ای است.

** بنابراین بر اساس ویژگی‌های مدل جامع بنیاد برکت، در یک منطقه هدف، طرح‌های سحاب و آسمان هم‌زمان می‌توانند اجرا شوند.

آیین نامه فقرزدایی و توان افزایی برکت (آفتاب) در یک فرآیند تکمیلی در کنار اجرای طرح آسمان و یا در صورت مناسب بودن جامعه از نظر سطح سرمایه‌های معیشتی یا حضور مؤثر افراد کارآفرین به‌عنوان پشتیبانان سایر طرح‌های کسب و کار یا تکمیل‌کننده زنجیره تأمین با هدف ارتقای سطح معیشت در سطح جامعه محلی اجرا می‌شود. به همین دلیل، اجرای طرح آفتاب منوط به آن است که بخشی از اعضای جامعه از سطح معینی از توانمندی‌های انسانی، اجتماعی و مالی برخوردار باشند. این طرح به توان‌افزایی اعضای جامعه محلی از طریق تعریف تشکلهایی می‌پردازد که منافع تشکلهای در قالب منافع مالی، مهارتی و اجتماعی، هم به اعضا و هم به محیط جامعه باز می‌گردد.

در حوزه کسب و کار و اشتغال‌زایی، اجرای طرح آفتاب وسیله‌ای است که با استفاده از دو روش اصلی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، به تجمیع منابع با هدف تولید بهره‌ور در مقیاس، ارتقای کیفیت و فروش محصولات و خدمات، تکمیل زنجیره‌های کسب و کار و توسعه زیرساخت‌ها کمک می‌نماید.

در اجرای طرح آفتاب هر یک از اقدامات زیر می‌توانند مبنای انجام فعالیت‌ها قرار گیرند.

(۱) استقرار پشتیبان کسب و کار به منظور تأمین نهاده‌ها و مواد اولیه، آموزش نیروی کار، بهبود فرآیند تولید، بازاریابی و فروش محصول؛

(۲) ایجاد تشکل رسمی نظیر تعاونی با مشارکت جامعه محلی به منظور ایجاد ارزش افزوده، به روش‌هایی مانند بسته‌بندی، فرآوری محصولات، برندسازی، بازاریابی و توسعه بازار.

* شناسایی کارآفرینان و تسهیل زمینه فعالیت آنان در تکمیل زنجیره تأمین کسب و کارها (روستایی، محلی، منطقه‌ای) به گونه‌ای که بخشی معین از یک زنجیره (اعم از کسب و کارهای بالادستی و پایین دستی، نه بخشی محدود از فرایند داخلی تولید که به محصول / خدمت اصلی، ختم نمی‌شود را در قالب یک واحد کسب و کار مستقل، به شیوه مشارکت با دیگر واحدها (متعلق به اعضای جامعه محلی)) در اشکال مختلف روابط تجاری و یا حتی به شیوه جمع‌سپاری، تکمیل نمایند؛ از مصادیق اجرای طرح آفتاب به‌ویژه اجرای حالت اول، است.

در این حالت **مشارکت با کارآفرین** با توجه به مقیاس کسب و کار و نیز میزان اثرگذاری بر رشد و یا ایجاد سایر کسب و کارها، توانمندسازی اعضای جامعه محلی یا نقش‌آفرینی در توسعه منطقه هدف، به روش‌های مختلف پشتیبانی، مشارکت مدنی و ... انجام می‌پذیرد.

پایداری کسب و کارها یکی از اصول اساسی در تمامی طرح‌ها است که به روش‌های گوناگون از جمله موارد زیر پیگیری می‌شود.

- ۱) به واسطه همکاری صاحبان مشاغل ایجاد شده، در قالب گروه‌های رسمی و یا غیررسمی برای تکمیل فرایند تولید و فروش یا افزایش قدرت چانه‌زنی در بهره‌مندی از مزایای محیط تأمین مواد اولیه و یا محیط بازار؛
- ۲) اخذ حمایت از کارآفرینان یا سرمایه‌گذاران برای ایجاد تضمینی اولیه در رابطه با تأمین مواد اولیه، مهارت آموزی و آشنایی با استانداردها یا بهره‌مندی از سهمی تعیین شده از بازار (پشتیبانان کسب و کارهای ایجاد شده به واسطه اجرای طرح سحاب و یا برخی از کسب و کارهای حاصل از اجرای طرح آسمان).

توجه! با نظر به ماهیت و ویژگی‌های مدل جامع بنیاد برکت، در هر منطقه هدف، در صورت مهیا بودن شرایط از منظر ترکیب سرمایه‌های معیشتی، امکان اجرای هر سه طرح اصلی سحاب، آسمان و آفتاب، هم به صورت غیرهمزمان (در هر جامعه یک طرح) و هم به صورت همزمان (در یک جامعه، هر سه طرح) وجود دارد. زیرا هر جامعه هدف، در ذیل فرهنگ غالب و ظرفیت‌های محیطی می‌تواند طیفی متفاوت از افراد با توانمندی‌های متنوع را در بر گیرد. بر این اساس هر یک از طرح‌های سه‌گانه با توجه به میزان برخورداری هر بخش از اعضای جامعه از سرمایه‌های پنج‌گانه، قابلیت اجرا خواهد داشت. همچنین سه طرح در یک پیوستار قرار دارند و از آن جا که تکمیل‌کننده یکدیگر هستند، متناظر با سطح رشد جامعه می‌توانند به کار روند.

بدین ترتیب، اجرای کامل مدل جامع بنیاد برکت در هر منطقه، وابسته به راهبرد و برنامه مداخله با توجه به ظرفیت‌های محیط (ویژگی‌ها، تجربیات، روندهای گذشته و ...) و نیز سیاست‌های مداخله‌گر است. بنیاد برکت با توجه به نتایج بررسی‌های محیطی و میزان مهیا بودن الزامات اجرایی مدل جامع در بستر مناطق هدف، راهبرد اجرای غیرهمزمان مدل‌ها را در جوامع، برنامه‌ریزی نموده است. متناسب با سطح منابع سرمایه‌ای در هر منطقه هدف به‌ویژه منابع انسانی، اجتماعی و مالی، هر یک از طرح‌های سه‌گانه اجرا می‌شود. در تمامی طرح‌ها دو منبع فیزیکی (فنی) و محیطی به‌عنوان منابع زیرساختی، متناسب با ظرفیت‌ها و الزامات مورد توجه قرار می‌گیرند. بر اساس برنامه‌ریزی انجام شده، انتظار می‌رود پس از ایجاد زمینه رشد نسبی در جوامع هدف، هر جامعه، خود، به صورت درون‌زا و بر پایه توانمندی اعضا در روندی تکاملی، نسبت به اجرای مدل جامع اقدام نماید. از این روی، بر پایه اصل توانمندسازی و توان‌افزایی، هرگز حضور بلندمدت و ایجاد وابستگی جوامع به اقدامات بنیاد برکت، مد نظر نیست.

لازم به تأکید است با توجه به بدون غایت بودن هدف توسعه با رهیافت کوثری، همواره در هر منطقه هدف، مدل جامع تدوینی بنیاد برکت در مسیر پیشرفت جامعه، قابلیت اجرا دارد. در هر دوره، وضعیت سرمایه‌های معیشتی در ناحیه منتخب نسبت به یکدیگر، تعیین‌کننده شرایط لازم برای اجرای طرح مناسب و چگونگی اجرای مدل جامع است.

الگوهای همانند با تمام یا بخشی از مدل جامع با برش گروه‌های هدف

بنیاد برکت به منظور اقدام به اجرای روشمند مدل جامع، حسب مختصات مناطق هدف و وجود ویژگی‌های همسان، نظیر جغرافیا، فرهنگ یا وضعیت اقتصادی و نیز با توجه به گستردگی گروه‌های هدف با چالش‌های مشابه در آن مناطق، خوانشی متناسب با شرایط، از مجموعه فرایندها و سازوکارها را تدوین می‌نماید تا بدان سبب، امکان اجرای مدل جامع و زمینه تحقق هدف پیشرفت و توسعه کوثری فراهم آید. دستورالعمل «**رشد اشتغال هدفمند (راه) برای کولبران**» نمونه‌ای از این اقدام است که در انطباق

کامل با مدل جامع و به منظور ایجاد درآمد جایگزین برای کولبران از طریق اشتغال‌زایی مولد، ارتقای سطح سرمایه‌های انسانی و اجتماعی و نیز ارتقای سطح توسعه یافتگی استان‌های مرزی در غرب کشور انجام پذیرفته است.

دستورالعمل راه برای کولبران به مثابه الگویی فراکتالی (همانندساز) از مدل جامع است که به صورت یکپارچه به اجرای همزمان طرح‌های آسمان، سحاب و آفتاب می‌پردازد و سعی بر آن می‌نماید تا با تمرکز بیشتر بر افرادی که برای تأمین هزینه‌های زندگی ناچار به کولبری می‌باشند و با انجام مداخله اقتصادی - اجتماعی (مانند شناسایی ظرفیت‌ها، آموزش و توانمندسازی، جلب حمایت‌های خانوادگی و اجتماعی، بهره‌ور نمودن منابع، ایجاد ارتباط پایدار میان طرح‌های کسب و کار، بهبود فضای کسب و کار، ایجاد همبستگی اجتماعی میان گروه‌های مختلف هر جامعه)، سطح معیشت را در آن جوامع (اعم از روستا / ناحیه شهری) ارتقا دهد.

سازوکارهای کیفی با تأکید بر تحقق هدف میانی توسعه اشتغال

در ادامه بر این نکته تأکید می‌شود که بنیاد برکت با اتکا به مضموم بودن ویژگی تکاثر در اقدامات توسعه‌ای و پرهیز از انجام اقدامات با اثر کوتاه مدت و در مقابل با هدف پایدارسازی همه‌جانبه توسعه و نیز ایجاد زمینه پیشرفت و رشد واقعی جوامع که ناظر بر سیر تکاملی انسان خدامحور است؛ سازوکارهایی را به‌منظور تقویت و استمراربخشی به فعالیت‌های توسعه‌ای و توان‌افزایی اعضای جوامع محلی پیش‌بینی کرده است.

در این سازوکارها تسهیل و راهبری شکل‌گیری زنجیره‌های تأمین و شبکه‌های کسب‌وکار در سطوح مختلف مورد توجه است و در این رابطه بنیاد برکت از یک طرف، ابزارهایی را برای جلب مشارکت هدفمند کارآفرینان، سرمایه‌گذاران، خیرین و گروه‌های جهادی پیش‌بینی کرده و از طرف دیگر زمینه ارتقای سطح کسب‌وکارهای ایجاد شده را در قالب اقداماتی مانند توسعه کسب‌وکارهای خانوادگی، توسعه کسب‌وکارهای متناسب با محیط شهری و مانند آن فراهم آورده است. این سازوکارها در هر سه طرح سحاب، آسمان و آفتاب متناسب با نقشی که می‌توانند در تحقق اهداف هر طرح ایفا نمایند به کار گرفته می‌شوند.

نمونه‌هایی از ابزارهای این بخش از مدل جامع عبارتند از:

◆ دستورالعمل اجرای طرح‌های پشتیبان اجتماع محور که به مشارکت با کارآفرینان و سرمایه‌گذاران در

حوزه‌هایی نظیر حوزه‌های زیر می‌پردازد.

◆ تأمین، تحویل یا استقرار نهاده‌های تولید مورد نیاز کسب‌وکارهای ایجاد و یا توسعه یافته با کیفیت مطلوب و قیمت منصفانه؛

◆ مدیریت فرآیند، استانداردسازی و نظارت به‌منظور تولید محصول با کیفیت و استاندارد؛

◆ ارائه آموزش و مشاوره قبل از شروع و حین اجرای طرح‌های کسب‌وکار؛

◆ اخذ مجوزها از مراجع ذیربط به‌منظور پشتیبانی طرح‌های کسب‌وکار؛

◆ تضمین خرید محصولات تولیدی؛

◆ ایجاد ارزش افزوده برای تولیدات طرح‌های کسب‌وکار از طریق فرآوری، بسته‌بندی، برندسازی و نیز سهمیم نمودن صاحبان کسب‌وکارها در سود؛

◆ مدیریت بازار محصولات تولیدی؛

◆ ایجاد یا توسعه کسب‌وکار با هدف تولید محصولات و خدمات پایین‌دستی یا بالادستی در یک زنجیره تأمین به‌منظور تکمیل و یا بهبود آن زنجیره (در سطوح روستایی، محلی و ..) با تأکید بر کسب‌وکارهای حاصل از اجرای طرح‌های سه‌گانه (اجتماع محور)؛

◆ تولید محصولات و خدمات مکمل با محوریت توسعه بازار برای کسب‌وکارهای حاصل از اجرای طرح‌های سه‌گانه (اجتماع محور).

♦ **دستور العمل مشارکت مدنی** یکی از روش‌های مورد عمل بنیاد برکت در تعامل با کارآفرینان، با بهره‌گیری از ظرفیت عقود اسلامی و مبین ابزاری با ماهیت تأمین مالی و جهت‌دهی تخصصی به فعالیت آنان است.

این دستور العمل در راستای استقرار و تکمیل زنجیره‌های تأمین کسب و کار در مناطق هدف بنیاد برکت یا پشتیبانی از فرآیند تولید و فروش طرح‌های اشتغال اجتماع‌محور بنیاد و سایر اقدامات مرتبط با اجرای مدل جامع اجرا می‌شود.

مشارکت مدنی تحت عنوان درآمیختن سهم‌الشرکه نقدی یا غیرنقدی متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی متعدد به نحو مشاع به منظور انتفاع، طبق قرارداد تعریف می‌شود. طرح‌های طرف قرارداد مشارکت مدنی بنیاد بر اساس معیار سهم‌الشرکه بنیاد، به سه دسته اصلی طرح‌های نوع یک (طرح‌هایی که سهم‌الشرکه بنیاد در خصوص آن‌ها مبلغی حداکثر برابر با سه میلیارد ریال باشد)، طرح‌های نوع دو (طرح‌هایی که سهم‌الشرکه بنیاد در خصوص آن‌ها مبلغی بین حداقل سه میلیارد ریال و حداکثر هفت میلیارد ریال باشد) و طرح‌های نوع سه (طرح‌هایی که سهم‌الشرکه بنیاد در خصوص آن‌ها مبلغی بین حداقل هفت میلیارد ریال و حداکثر سی میلیارد ریال باشد) تقسیم می‌شود.

■ **دستور العمل عقود مبادله‌ای** هدف تسهیل حمایت هدفمند از گسترش اشتغال پایدار و توانمندسازی اقتصادی در مناطق محروم و استفاده بیشتر از امکانات محلی و پیوند بیشتر با بستر فرهنگی جوامع محلی را از طریق ظرفیت‌های عقود اسلامی فروش اقساطی، اجاره و اجاره به شرط تملیک پیگیری می‌نماید.

عقود مذکور، قراردادهایی با هدف، مدت و مبلغ معین، با تعاریف زیر هستند:

- فروش اقساطی: واگذاری عین قابل معامله به بهای معلوم به اشخاص حقیقی و حقوقی غیر به ترتیبی که تمام یا قسمتی از بهای مزبور طی اقساط مساوی یا غیر مساوی در سررسید یا سررسیدهای معین دریافت گردد.
- اجاره: عقدی که به موجب آن مستاجر (اجاره‌کننده) مالک منافع عین مستاجر (مورد اجاره) می‌شود.
- اجاره به شرط تملیک: عقد اجاره‌ای که در آن شرط شود مستاجر در پایان مدت اجاره و در صورت عمل به شرایط مندرج در قرارداد، عین مستآجره را مالک گردد.

توجه! از آن جا که مدل جامع بنیاد برکت با رهیافت کوثری، به توسعه مبتنی بر سرمایه‌های معیشتی و ظرفیت‌های محیطی می‌پردازد؛ اجرای آن صرفاً به محیط روستایی و یا شهری محدود نمی‌شود و سازوکارهای اصلی در مدل، ناظر بر اجرای طرح‌ها در هر دو محیط است. بدیهی است نهادهای پیش‌بینی شده و نوع کسب‌وکارها متناسب با ویژگی‌ها و ظرفیت‌های هر محیط و نقاط قوت آن تعریف می‌شود.

بنابراین با توجه به اهداف و اصول مدل جامع، مداخله بنیاد برکت صرفاً در سطح مناطق روستایی نیست و مناطق محروم اعم از شهری و روستایی مورد توجه می‌باشد.

با این حال با هدف ترویج فرآیند توسعه با رهیافت کوثری در بطن کشور، تمرکز اولیه بنیاد برکت با توجه به نقش راهبردی روستاها در پیشرفت کشور هم از منظر تأمین نیازهای اساسی و حفظ و ارتقای پایداری منابع زیست محیطی و هم از منظر تعادل بخشی به توزیع جمعیت و همچنین اثری که پیشرفت روستاها در مسائلی نظیر حاشیه نشینی و مهاجرت دارند؛ بر روستاها بوده است.

تعریف، استقرار و پایدارسازی هر کسب‌وکار نیازمند آن است که مدل و طرح آن کسب‌وکار متناسب با ویژگی‌های فردی و محیطی (اعم از توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها، فرصت‌ها، ضعف‌ها و تهدیدها) محاسبه و برنامه‌ریزی شود. به همین منظور، کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت، مستنداتی با عنوان **مدل هادی تلاش اقتصادی برکت (مهتاب)** را به‌عنوان الگوی طراحی کسب‌وکار تدوین و منتشر می‌نماید.

هر «مهتاب» که برای یک کسب‌وکار معین تدوین می‌شود؛ مشتمل بر اطلاعات زیر است:

- ◆ معرفی عمومی کسب‌وکار و شرح مزیت‌ها و ظرفیت‌های صنعت مربوط؛
- ◆ معرفی روش‌ها و فرآیندهای تولید یا ارائه خدمت آن کسب‌وکار با تأکید بر مقیاس‌های خانگی، خرد یا متوسط با تأکید بر ماهیت اجتماع محوری؛
- ◆ معرفی استانداردها در دو بخش فرآیندی و محصول (خدمت)؛
- ◆ توصیف مقیاس سودآور فعالیت و شرایط آن؛
- ◆ الزامات اجرای طرح کسب‌وکار با توجه به شرایط محیطی نظیر نهاده‌ها و مواد اولیه، مجوزها، آموزش‌ها و

مهارت‌ها، روش پیاده‌سازی و اجراء شیوه مدیریت، نحوه دسترسی و پایداری در بازارها؛

◆ شرایط عمومی بازار و زمینه‌های رشد کسب‌وکار؛

◆ معرفی زنجیره تأمین مرتبط با کسب‌وکار.

با اتکا به فرموده مقام معظم رهبری (۱۳۹۸) مبنی بر این که «تولید هم که ما می‌گوییم، فقط تولید صنعتی را نمی‌گوییم؛ تولید صنعتی، تولید کشاورزی، دامداری، صنایع بزرگ، صنایع متوسط، صنایع کوچک، حتی صنایع دستی، حتی صنایع خانگی، حتی تربیت {پرورش} دام - چند دام در خانه‌های روستایی - که خود این به مراتب کمک خواهد کرد به گسترش رفاه عمومی در جوامع، این‌ها را باید بنشینند برنامه‌ریزی کنند.»؛ هر مهتاب، راهنمای عمومی برای کسب شناخت، تهیه مدل و طرح کسب‌وکار متناسب با مقیاس انتخابی است. بر این اساس مهتاب جایگزین طرح کسب‌وکار به‌شمار نمی‌آید و هر فرد متقاضی باید با توجه به ظرفیت و شرایط خود و محیط عمل، نسبت به تدوین طرح مناسب، اقدام نماید.

در همین رابطه، انتخاب عناوین مهتاب‌ها بر اساس معیارهایی نظیر نیازهای جوامع محلی، قابلیت اجرای طرح در گستره جغرافیایی کشور، دسترسی به بازار و نیز قابلیت رشد کسب‌وکارها انجام می‌پذیرد.

جدول شماره ۱) نمونه مدل‌های منتشر شده

۱- پرورش دام سبک	۸- ماهی در قفس
۲- نیروگاه خورشیدی	۹- پرورش شترمرغ
۳- زنبورداری	۱۰- کار از راه دور (فریلنسینگ)
۴- فرش دستباف	۱۱- کاشت جو
۵- پرورش گاو	۱۲- کاشت ذرت
۶- پرورش مرغ تخم‌گذار	۱۳- چرم دوزی
۷- پرورش بوقلمون	۱۴- تولید ابریشم

مخاطبان اجرای مدل جامع متناسب با الزامات هر یک از طرح‌های اصلی (شرایط انتخاب متقاضیان به عنوان اعضای هدف جامعه منتخب)

- ◆ جوانان و افرادی که توانایی یادگیری و کار کردن دارند (با اولویت جوانان تحصیلکرده و افراد دارای مهارت).
- ◆ افرادی که دارای زمین، ساختمان یا تجهیزات لازم برای اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی هستند اما سرمایه در گردش کافی ندارند.
- ◆ افرادی که درآمدی کمتر از ۵۰ درصد حداقل دستمزد اعلامی قانون کار دارند و با اجرای کسب‌وکارهای حاصل از اجرای هر یک از طرح‌های سه‌گانه (سحاب، آسمان، آفتاب) به درآمد مناسب دست می‌یابند.
- ◆ افرادی که با اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی و توسعه کسب‌وکار خود می‌توانند حداقل یک نفر نیروی کار جدید به کار گیرند.
- ◆ افرادی که توانایی کار و فعالیت دارند اما به دلایل مختلف نظیر محدودیت‌های جسمی یا اجتماعی، در گروه اقشار آسیب دیده و یا در معرض آسیب قرار گرفته‌اند.
- ◆ افرادی که دارای علاقه‌مندی، پشتکار و ویژگی‌های لازم برای اجرای کسب‌وکارهای حاصل از اجرای هر یک از طرح‌های سه‌گانه (سحاب، آسمان، آفتاب) هستند.
- ◆ ساکنین مناطق روستایی یا افراد علاقه‌مند به مهاجرت به مناطق روستایی.

مناطق هدف بنیاد برکت برای اجرای مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت کوثری بنیاد برکت به توسعه

اطلس مناطق محروم کشور، مستندی است که طی اقدامی مطالعاتی، توسط کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت تدوین شده است. زیرا شناخت مناطق و آگاهی نسبت به سطح برخورداری هر منطقه شرط لازم برای تعیین نوع و میزان مداخله هدفمند به منظور طی فرآیند توسعه به شمار می آید. علاوه بر این مهم، انتخاب نقاط هدف از سه بعد برای بنیاد برکت اهمیت دارد.

- (۱) میزان محرومیت به منظور مداخله با توجه به مأموریت سازمانی بنیاد؛
- (۲) وجود ظرفیت‌های محیطی به منظور امکان‌پذیری استقرار طرح‌های کسب‌وکار و اشتغال‌زایی؛
- (۳) الگوی معیشتی حاکم و میزان تأثیرگذاری آن در پیشرفت و توسعه یکپارچه و همه‌جانبه (هر منطقه هدف و مناطق مرتبط با آن).

با توجه به این اهمیت، بنیاد برکت اقدام به سطح‌بندی و پهنه‌بندی مناطق محروم نموده و ضمن رتبه‌بندی آن مناطق، بستری برای شناسایی مزیت‌های نسبی هر یک از آن مناطق را نیز معرفی کرده است. این سند به‌عنوان یکی از

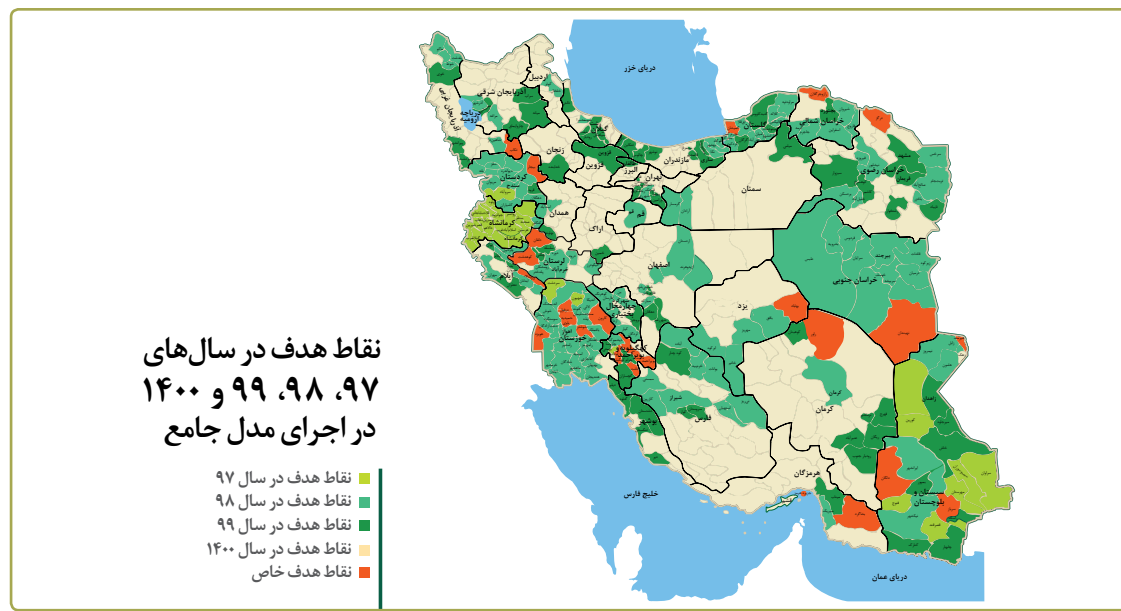

اسناد پشتیبان در انتخاب مناطق هدف مورد توجه قرار دارد. در این مطالعه از شاخص‌های محیطی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی و همچنین شاخص‌های ترکیبی استفاده شده است.

نتیجه این پژوهش کاربردی به اختصار، انتخاب ۱۱ شاخص از بین ۲۰ شاخص است که بر اساس محاسبه امتیاز شاخص ترکیبی محیطی، ۵۶۴ بخش محروم کشور در ۵ طبقه و پهنه دسته‌بندی شده است. در این محاسبه، ۴۹ شاخص ترکیبی مبنای پهنه‌بندی قرار گرفته است.

علاوه بر آن در هر استان به صورت مجزا بخش‌های محرومی که در بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن و خدمات و زیربخش‌های مربوطه مزیت نسبی دارند، تعیین و نیز با استفاده از تکنیک ضریب مکانی، در هر استان به صورت مجزا بخش‌های محرومی که در هر شاخص مزیت نسبی دارند، مشخص شده‌اند.

شکل شماره ۳) شمایی از مناطق هدف منتخب*

* در حال حاضر مدل جامع تدوینی بنیاد برکت در تمام استان‌های کشور اجرا می‌شود.

نظام اجرایی مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی، با رهیافت توسعه کوثری (ارکان شش گانه)

نظام اجرایی مدل جامع بنیاد برکت، نظامی چابک، شفاف، پاسخگو و مشارکتی است. بدین منظور، بنیاد برکت نظام مدیریت در سطح عملیاتی را متناسب با سطوح عملکردی و الزامات اجرای بهینه مدل، در شکلی یکپارچه، سازماندهی و مستقر کرده است. در این راستا برون سپاری، عدم تمرکز، تفکیک نقش‌های برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل، مشارکت ذی‌نفعان، نهادسازی، تفویض اختیار و استقرار نظام مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی از جمله اصول اساسی بنیاد در مدیریت اجرای مدل جامع است. بدین ترتیب نظام مدیریت اجرا از یک رکن اصلی و پنج رکن تکمیلی تشکیل می‌شود. ایجاد تعامل میان تمام ذی‌نفعان مؤثر با هدف ایجاد درک مشترک نسبت به شیوه اجرای مدل و هم‌افزایی به منظور افزایش بهره‌وری منابع از طریق برگزاری جلسات، یکی از اصول اساسی در سازماندهی ارکان مدل جامع است.

نکته حائز اهمیت در نظام اجرایی مدل جامع، نقشی است که بنیاد برکت در تمامی مراحل برای خود پیش‌بینی کرده است. **بنیاد برکت در تمام مراحل نقش راهبری و تسهیلگری را ایفا می‌نماید** و با استفاده از روش‌های مختلف برون سپاری، هرگز تصدی هیچ یک از فعالیت‌ها را بر عهده نمی‌گیرد. این مهم باعث چابکی نظام اجرایی و نیز افزایش مشارکت هر یک از ارکان، متناسب با ظرفیت‌ها و انتظارات در مسیر پیشرفت و توسعه پایدار می‌شود.

◇ رکن اصلی: مردم (اعضای جامعه محلی)

مدل جامع بنیاد برکت، مدلی است انسان محور و تمامی اقدامات بر پایه این رکن طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود. در این مدل، توانمندسازی و توجه به ارزش‌های انسانی و دینی، ناظر بر تمامی فعالیت‌ها است و سعی بر آن است تا زمینه آگاهی‌بخشی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت و پاسخگویی اعضای جامعه محلی برای جاری شدن مسیر پیشرفت و توسعه همه‌جانبه فراهم آید.

بنابراین مردم، رکن اصلی در مدل جامع تدوینی بنیاد برکت به حساب می‌آیند. در این مدل، همه اقدامات

برای توانمندسازی و ارتقای سطح معیشت و کیفیت زندگی مردم به گونه‌ای انجام می‌پذیرد که خود آنان نیز در این مسیر مشارکت نموده و عهده‌دار نقشی اساسی باشند. این نقش‌آفرینی هم در سطح فردی تعریف می‌شود و هم در سطح اجتماعی که ناظر بر مسئولیت‌های اجتماعی هر فرد در قبال دیگر اعضای جامعه و نیز محیط زندگی است.

◇ ارکان تکمیلی

◇ **رکن اول: بنیاد برکت** با وظایف اساسی برنامه‌ریزی، استانداردسازی، تدوین رویه‌ها و ضوابط، راهبری، مشاوره، نظارت و کنترل به منظور اجرای صحیح و یکپارچه مدل جامع.

◇ **رکن دوم: مسئولین و مدیران استانی و شهرستانی، فرمانداران، بخشداران، دهیاران و سایر مقامات، مراجع و معتمدین محلی** که متناسب با فرآیند، با وظایفی نظیر ارائه اطلاعات، تأیید، تخصیص، اعطای مجوز، همکاری و مشاوره و نیز نظارت در قالب کمیته‌ها، شوراها و یا به صورت فردی، ایفای نقش می‌نمایند. سازوکارها به گونه‌ای پیش‌بینی شده است تا اعضای این رکن به صورت فعال و خودجوش مشارکت نمایند.

◇ **رکن سوم: مجریان و تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی برکت** به عنوان عاملین اصلی اجرا که وظیفه مدیریت، اجرا و نظارت را در محیط عمل بر عهده دارند. بنیاد برکت بر اساس استانداردهای خود برای هر استان و شهرستان افرادی از بومیان همان مناطق را به عنوان مجری و برای هر شهر یا روستا افرادی را به عنوان تسهیلگر تعیین می‌کند. مجریان به واسطه وظیفه مدیریتی در اجرای مدل جامع، مسئولیت عملکرد تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی حوزه خود را بر عهده دارند.

انتخاب مجریان و تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی برکت بر اساس نیاز و الزامات محیطی از طریق برگزاری آزمون در شرایط رقابتی و نیز طی دوره آموزشی انجام می‌پذیرد. افراد متقاضی در این فعالیت، پس از قبولی در آزمون پایان دوره، از منظر شایستگی‌های مورد نیاز بررسی و در نهایت پس از انجام مصاحبه، در صورت کسب امتیازهای لازم، به عنوان مجریان و تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی بنیاد برکت انتخاب می‌شوند.

نظام نوین مدیریت منابع انسانی مدل جامع

توجه! مدل مدیریت منابع انسانی در خصوص مجریان و تسهیلمان به عنوان یکی از زیر سیستم‌های مدیریت اجرای مدل جامع در شکلی نوآورانه، طراحی و استقرار یافته است. بر این اساس **مجریان و تسهیلمان اقتصادی - اجتماعی برکت، به هیچ وجه، کارمندان بنیاد برکت محسوب نمی‌شوند.** بدین ترتیب، اجرای فرایندهای پیاده‌سازی مدل جامع بر مبنای اصول برون‌سپاری، به مجریان و از طرف مجریان به تسهیلمان اقتصادی - اجتماعی، واگذار می‌شود. مبنای نظارت و پرداخت، مبتنی بر دستیابی و تحویل نتایج مرحله‌ای در چارچوب برنامه‌های ابلاغی و با توجه به فرایندها و نتایج از پیش استاندارد شده است.

همکاری بنیاد برکت با مجریان در قالب قراردادهای برون‌سپاری است و بنیاد برکت طی آن قرارداد ضمن اعلام اهداف کمی و کیفی و نیز ضوابط و استانداردها، نحوه پرداخت را به ازای میزان اهداف محقق شده تعیین و اجرا می‌نماید. مجریان به‌عنوان مدیران استانی در اجرای مدل جامع با تسهیلمان اقتصادی - اجتماعی منتخب و تأیید صلاحیت شده، همکاری می‌نمایند و رابطه کاری مجریان و تسهیلمان نیز در قالب قراردادهای پیمانکاری تعریف می‌شود.

به‌واسطه مدل مدیریت منابع انسانی طراحی شده، تمامی زیر سیستم‌های این حوزه مانند آموزش، ارزیابی عملکرد، جبران خدمت، رشد و ارتقا بر پایه میزان نقش‌آفرینی افراد در اجرای مدل جامع و سهم آنان در تسهیل مسیر توسعه جوامع هدف، تنظیم شده است.

از جمله مزایای اصلی این نوع رابطه همکاری، تأکید و توجه به پویایی، رشد و توسعه فردی مجریان و تسهیلمان است. در مدل جامع بنیاد برکت، **مجریان و تسهیلمان با ویژگی اقتصادی - اجتماعی، عوامل مؤثر و ترغیب‌کننده توسعه در هر یک از مناطق هدف به شمار می‌آیند.** بنیاد برکت با آموزش‌ها و مشاوره‌هایی که ارائه می‌نماید زمینه توان‌افزایی آنان را فراهم می‌آورد و این امر، خود زمینه‌ساز پایدار شدن جریان توسعه کوثری در مناطق هدف، می‌باشد.

اهم وظایف تسهیلگران اقتصادی - اجتماعی برکت در اجرای مدل جامع تدوینی

- ۱) تشکیل کارگروه‌های پیشرفت محلی در مناطق هدف؛
- ۲) تنظیم سند شناخت و پیشرفت هر یک از مناطق هدف با مشارکت مردم؛
- ۳) شناخت ظرفیت‌های هر منطقه هدف به منظور ایجاد یا توسعه کسب و کار و همچنین توسعه تعاملات اجتماعی؛
- ۴) ارائه اطلاعات و همکاری در طراحی نقشه راه کسب و کارها (به ویژه در طرح‌های آسمان و راه) با توجه به سه محور
۱- بازار داخلی (استقرار و تکمیل زنجیره تأمین)، ۲- بازار مصرف (در شاخه‌های تأمین نیازهای مصرف کننده واحد، تأمین نیازهای مصرف کنندگان واحد یا گروهی در بخش‌های مختلف بازار) و ۳- بازار تأمین (سازماندهی تأمین کنندگان بر حسب مقیاس واحدهای کسب و کار)؛
- ۵) برقراری ارتباط حضوری با تمامی ساکنین مناطق هدف (اعضای جامعه محلی)، تبیین مدل جامع تدوینی بنیاد برکت و ایجاد انگیزش در میان مردم برای تلاش در جهت ارتقای توانمندی‌ها و مشارکت در امر فقرزدایی و توسعه؛
- ۶) تشکیل گروه‌های توسعه و پیشرفت محلی (۲۰ نفره) با عضویت اهالی جامعه هدف؛
- ۷) تشکیل صندوق‌های قرض الحسنه گروهی و یا جامع در تمامی مناطق هدف؛
- ۸) شناسایی افراد بیکار و توانمندی‌های بالقوه آنان و هدایت به منظور بهره‌گیری از آن توانمندی‌ها؛
- ۹) مداخله اجتماعی هدفمند و هدایت مردم به منظور فائق آمدن بر کم‌توانی‌ها و موانع رفتاری که بی‌توجهی به آن‌ها از یک طرف مانع ورود اعضای جامعه محلی به چرخه درآمدزایی می‌شود و از طرف دیگر، منجر به بروز برخی آسیب‌های اجتماعی یا خانوادگی می‌گردد.
- ۱۰) شناسایی ظرفیت‌های فیزیکی بلااستفاده در مناطق هدف؛
- ۱۱) انتخاب طرح‌های کسب و کار متناسب با پیشنهاد متقاضیان و توانمندی‌ها و ظرفیت‌های فیزیکی و طبیعی موجود، تکمیل زنجیره تأمین، همکاری در منطقه‌بندی ظرفیت‌های تولید در سطح کشور؛

- ۱۲) معرفی و همراهی متقاضیان دارای صلاحیت فنی و اعتباری به بانک‌های طرف قرارداد به منظور دریافت تسهیلات قرض الحسنه؛
- ۱۳) کمک به نظام بانکی برای تسهیل پرداخت تسهیلات اشتغال‌زایی به متقاضیان؛
- ۱۴) ارائه آموزش‌های تخصصی حرفه‌ای در زمینه کسب و کار منتخب؛
- ۱۵) کمک به تأمین نهاده‌های کسب و کارهای تعریف شده با مشارکت پشتیبانان و افراد متقاضی؛
- ۱۶) استقرار کسب و کارها؛
- ۱۷) راهنمایی و تسهیل امر بازاریابی و فروش محصولات؛
- ۱۸) شناسایی پشتیبان‌های کسب و کار برای جلب حمایت‌های سرمایه‌ای، آموزشی و تضمین خرید محصولات (برای موارد خاص)؛
- ۱۹) احیای کارگاه‌های نیمه تعطیل و تعطیل؛
- ۲۰) نظارت بر استقرار کسب و کارها و پایداری آن‌ها؛
- ۲۱) مشارکت در طراحی کسب و کارها با هدف تعریف مشاغل اصلی و تبعی متناسب با توانمندی‌ها و شرایط اعضای جوامع هدف؛
- ۲۲) راهنمایی اعضای جوامع هدف به منظور ایجاد زمینه شکل‌گیری شبکه‌ها و خوشه‌های کسب و کار در مقیاس‌های مختلف؛
- ۲۳) ایجاد انسجام اجتماعی میان اعضای جوامع هدف؛
- ۲۴) آگاهی‌بخشی، توانمندسازی، فرهنگ‌سازی و افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی اعضای جوامع هدف؛
- ۲۵) افزایش سطح مشارکت آگاهانه اعضای جوامع هدف در امور مربوط به جامعه محلی؛

۲۶) جریان‌سازی توسعه کوثری در جوامع هدف و تبیین الزامات برای برخورداری از سطوح مختلف معیشتی (آموزش، بهداشت و ...)

۲۷) جلب توجه اعضای جوامع هدف به مقوله مدیریت پایدار منابع و ظرفیت‌های زیست محیطی منطقه.

◆ رکن چهارم: بانک‌ها، مؤسسات مالی و خیرین به تأمین مالی بخشی از منابع مورد نیاز طرح‌های کسب‌وکار

به شیوه‌های مختلف که بر اساس تفاهم بنیاد برکت با آنان انجام می‌گیرد؛ می‌پردازند.

بنیاد برکت در تمامی تفاهم‌ها نقش حمایتی، تسهیلگری و تشویقی ایفا می‌نماید. لازم به تأکید است علاوه بر تفاهم‌های یگانه مانند تفاهم بنیاد برکت با یک بانک و یا یک مؤسسه مالی، تفاهم‌های چند جانبه نیز در چارچوب روش‌های بنیاد برکت منعقد می‌شود. مانند **روش شمسا** (آیین‌نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی).

از آن‌جا که مشارکت مردمی در تأمین مالی روش‌های متنوعی دارد؛ در این آیین‌نامه (شمسا) بر اساس روش بهره‌گیری از حساب پس‌انداز قرض‌الحسنه و با همکاری بانک در فرآیند تأمین مالی، روش تأمین مالی توسط دستگاه‌های دولتی، عمومی و خیرین کارآفرینی، که تحت عنوان بانی، نام برده می‌شوند؛ مورد توجه است. بنیاد برکت به‌واسطه طرح شمسا به میزان سپرده نقدی بانی، تأمین اعتبار خواهد کرد و سپس بانک عامل بر اساس تفاهمی که با بنیاد برکت منعقد کرده است در طیفی متنوع (از میزان ۵،۱ برابر تا ۱۰ برابر یا حتی بیشتر کل اعتبار تجمیع شده) به‌منظور اجرای مدل جامع بنیاد برکت، تخصیص اعتبار می‌نماید. بدین ترتیب آورده بانی چندین برابر می‌شود و به‌صورت هدفمند و ذیل طرح‌های مدل جامع، صرف می‌گردد.

◆ رکن پنجم: کارآفرینان و سرمایه‌گذاران که از طریق مشارکت با بنیاد یا مشارکت با اعضای جامعه هدف

بنیاد در قالب پشتیبانان، کارگاه‌ها و یا شرکت‌های مورد حمایت (در قالب مشارکت مدنی یا انعقاد عقود مبادله‌ای) به

شیوه‌های مختلف نظیر تأمین منابع (تأمین نهاده‌ها و مواد اولیه، تأمین تجهیزات و ...)، تسهیل دسترسی به بازار، ارائه آموزش، ارتقای کیفیت تولیدات یا تکمیل بخشی از فرآیند کسب‌وکار یا زنجیره تأمین کسب‌وکارهای مستقر شده، نقش‌آفرینی می‌نمایند.

شکل شماره ۴) ارکان شش‌گانه اجرای مدل

🏠 **نظام نظارت بر اجرای مدل جامع تدوینی بنیاد برکت متناسب** (با ویژگی‌های اجزای مدل) (طرح‌ها)، ماهیت دستاوردها و با هدف مدیریت مسیر تحقق پیشرفت و توسعه مناطق محروم)

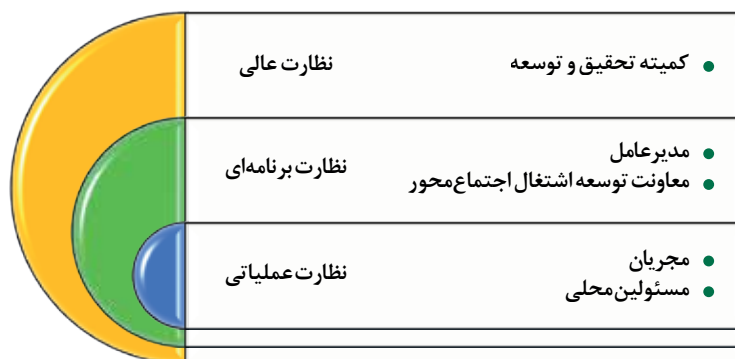
نظارت بر اجرای مدل جامع تدوینی بنیاد برکت، یک نظام مشارکتی است و فرآیندهای برنامه‌ریزی و نظارت بر اقدامات اجرایی، جمع‌آوری اطلاعات و پایش نتایج با هدف کسب اطمینان از صحت طی مسیر و دستیابی به نتایج پایدار در بستر الکترونیکی و در قالب سامانه‌ای یکپارچه، انجام می‌پذیرند.

در بخش نظارتی از فرایند مدیریت اجرای مدل جامع، عاملین با توجه به هدف در سه سطح عالی، برنامه‌ای و عملیاتی با سازوکارهای معین، تعریف شده‌اند. بدین ترتیب، در راستای وظیفه نظارت، پایش و نیز تکامل مدل متناسب با رشد محقق شده، سامانه‌ای یکپارچه تحت عنوان «سامانه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور» در بنیاد برکت طراحی و استقرار یافته است. در این سامانه تمامی ارکان متناسب با نقش، به ورود اطلاعات، تأیید، رصد، پایش و نیز تحلیل می‌پردازند.

شکل ۵) عاملین نظارت

نظام نظارت بر اجرای مدل جامع، متناسب با ویژگی‌های اجرای مدل (طرح‌ها) و ماهیت دستاوردها طراحی شده است و هماهنگ با رشد جوامع و الزامات جدید، تغییر می‌نماید.

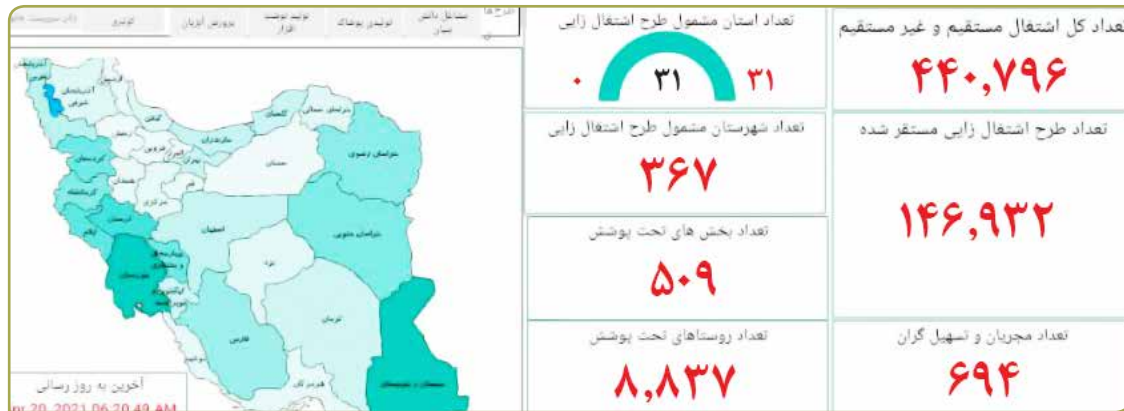
سامانه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور مشتمل بر مجموعه گلوگاه‌های اصلی تبادل اطلاعات بر اساس فرآیندهای پیش‌بینی شده در مدل جامع است و گذر از هر گلوگاه و اجرای فرآیندها منوط به صحت ورود و تأیید اطلاعات در هر مرحله در زمان معین است. در راستای اجرای بخش برنامه‌ریزی فرآیند مدیریت مدل، معاونت اشتغال اجتماع‌محور بنیاد برکت در هر سال، ضمن اعلام اهداف کمی، برنامه اجرایی تحقق اهداف را به مجریان و تسهیلگران ابلاغ و سامانه را متناسب با برنامه‌ها، تنظیم می‌نماید.

ورود اطلاعات اجرایی از سطح تسهیلمان آغاز می‌شود. تسهیلمان در سطح عملیاتی وظیفه ورود اطلاعات صحیح و کامل را به موازات اقداماتی که انجام می‌دهند برعهده دارند. بر پایه اطلاعات وارد شده، در هر یک از سطوح ضمن طی فرآیند تأیید اطلاعات، صحت روش مطابق با آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و ضوابط اجرایی بررسی و سنجش می‌شود و در این زمینه، هر یک از ارکان نظارتی، پاسخگوی سطح بالاتر خود هستند.

بنابراین سامانه یکپارچه استقرار یافته، فراتر از امر نظارت عمل نموده و به‌گونه‌ای طراحی شده است تا فرآیند مدیریت بر اجرای مدل جامع و راهبری طرح‌ها تسهیل شود و نیز اطلاعات لازم برای تداوم چرخه اجرای مدل، متناسب با تغییرات و پیشرفت محقق شده، فراهم گردد.

شکل شماره ۶) تصویری شماتیک از یکی از خروجی‌های سامانه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور

دستاوردهای اجرای مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت توسعه کوثری

کمیتة تحقیق و توسعه بنیاد برکت، ویژگی خودتکاملی که از ویژگی‌های سیستم‌های پیچیده می‌باشد را به‌صورت ویژه در طراحی مدل جامع مورد تأکید قرار داده است. زیرا امر پیشرفت و توسعه ماهیتی پیچیده و چندوجهی دارد. بنابراین بر پایه منطق مدل‌سازی به‌کار رفته و ویژگی مذکور (که به اختصار در قسمت‌های پیشین به آن اشاره شده است)، زمینه‌ای فراهم گردیده است تا خودسازماندهی و رشد درونی به‌صورت مستمر در انطباق با تغییرات محیطی صورت پذیرد. این امر سبب شده است تا در یک سطح، فرایند رشد و توسعه کوثری در هر جامعه نهادینه گردد و در سطحی دیگر، در هر منطقه هدف به تناسب ویژگی‌ها (اعم از مزیت‌ها و محدودیت‌ها) و متناسب با سطح رشد یافتگی آن جامعه (بر اساس چارچوب معیشت پایدار)، دستاوردهای متنوعی که همگی جزئی از دستاوردهای برنامه‌ریزی شده و مورد انتظار مدل جامع هستند، حاصل شود.

نمونه‌ای از دستاوردهای کیفی حاصل از اجرای مدل جامع (استقرار فرایند پیشرفت و توسعه با هدف

نهادینه شدن)

- ◆ نهادینه شدن نقش مشارکتی عموم اعضای جوامع محلی در رفع موانع، بهره‌ور نمودن فرصت‌ها و مزیت‌ها و نقش‌آفرینی در پیمودن مسیر پیشرفت و توسعه؛
- ◆ استقرار فرایند توانمندسازی و توان‌افزایی در جوامع محلی؛
- ◆ ایجاد باور ضرورت توجه به پیمودن مسیر پیشرفت و توسعه بر پایه ارتقای سرمایه‌های انسانی، اجتماعی و مالی در گام نخست (اولویت‌بخشی به اقدامات نرم‌افزاری به جای سخت‌افزاری)؛
- ◆ بنیاد برکت بر اساس این باور، هرگز برای اجرای مدل جامع، اقدام به صرف هزینه برای احداث ساختمان و تجهیز و ... ننموده و به جای آن بر طراحی مدل، آموزش مجریان و تسهیلمان، جلب مشارکت سرمایه‌گذاران و

کارآفرینان و نیز توان‌افزایی مردم (اعضای جامعه)، تمرکز کرده است.

◆ ترویج فرهنگ وابستگی رشد فردی به منفعت گروهی در جوامع مورد مداخله؛

◆ ایجاد هم‌افزایی و همگرایی میان نهادهای اجرایی و جلب مشارکت فعال آنان در اجرای مدل جامع؛

◆ ایجاد تحرک نظام‌مند و فزاینده به‌منظور ارتقای سطح سرمایه‌های پنج‌گانه معیشت در جوامع محلی از طریق تشکیل گروه‌های توسعه (به‌واسطه اجرای طرح آسمان)، به‌عنوان عوامل محرک پیشرفت و توسعه و برشی معنی‌دار از جامعه و همچنین تسری رفتارهای مطلوب، توسط اعضای گروه‌ها و تسهیل مشارکت تمامی اعضای جامعه و همچنین تشکیل گروه‌های صنفی - تخصصی (به‌واسطه استقرار طرح‌های کسب‌وکار) (تا کنون بیش از ۷۰۰ گروه توسعه و بیش از ۱۲۰۰ گروه صنفی به‌واسطه اجرای مدل جامع تشکیل شده است)؛

◆ ترویج فرهنگ پس‌انداز جمعی و تصمیم‌گیری گروهی در خصوص چگونگی افزایش و نیز صرف منابع در امور اقتصادی و اجتماعی (تا کنون بیش از ۱۲۰۰ صندوق توسعه کسب‌وکار و جامعه محلی تشکیل شده است)؛

◆ توانمندسازی مجریان و تسهیلمان در هر جامعه به‌عنوان عاملین مؤثر بر پیشرفت و توسعه مناطق، طی زمان (به‌واسطه برنامه‌ریزی بنیاد برکت، مجریان و تسهیلمان که از افراد بومی هر منطقه هستند نه تنها اجراکننده مدل جامع می‌باشند بلکه خود نیز در بلندمدت تبدیل به افراد اثرگذار در جامعه می‌شوند).

□ نمونه‌ای از دستاوردهای کمی حاصل از اجرای مدل جامع (استقرار پایدار چرخه درآمدزایی)

همانطور که در تبیین اجزای مدل جامع و فرایندهای اجرایی آن، اشاره شد؛ تمامی اقدامات معطوف به تحقق هدف میانی توسعه اشتغال در مرحله اول، وابسته به شناخت محیط و تحلیل ظرفیت‌های آن و در مرحله دوم، وابسته به اهلیت فنی و اعتباری متقاضیان اجرای طرح‌های کسب‌وکار است. از این روی اجرای مدل جامع، منجر به استقرار طرح‌های کسب‌وکار با تنوع رسته‌ای و مقیاسی (نظیر خانگی، خرد و متوسط) در شکلی هدفمند و در راستای پیشرفت و توسعه جوامع محروم و روستایی شده است.

جدول شماره ۲) نمونه‌های از تنوع رسته‌های کسب‌وکار

پرورش دام سبک (گوسفند و بز)	تولید پوشاک	ارائه خدمات فنی ساختمان	کشت غلات (گندم، جو و ...)
پرورش دام سنگین (گاو، شتر و گاومیش)	تولید منسوجات (پارچه‌بافی، حوله‌بافی، ...)	ارائه خدمات کامپیوتری	کشت حبوبات (نخود، لوبیا، عدس و ...)
آبزی‌پروری (ماهی و میگو)	تولید صنایع دستی سنتی	ارائه خدمات ورزشی	کشت نباتات علوفه‌ای
پرورش زنبور عسل	تولید قالی و قالیچه	ارائه خدمات کشاورزی و دامپروری	کشت گلخانه‌ای
پرورش کرم ابریشم	تولید کیف و کفش	ارائه خدمات آموزشی	کشت محصولات باغی
پرورش طیور و ماکیان (مرغ، بوقلمون، شترمرغ، کبک، بلدرچین و ...)	تولید مصنوعات چرمی	ارائه خدمات فنی ماشین آلات (کشاورزی و غیرکشاورزی)	پرورش قارچ
	تولید نوشت افزار	ارائه خدمات پذیرایی، اقامتی و گردشگری (بوم گردی، تورگردانی، رستوران و ...)	کشت گیاهان دارویی
	تولید زیورآلات	صنایع غذایی و تولید فرآورده‌های کشاورزی	پرورش گل

بنیاد برکت در اجرای مدل جامع، پایداری چرخه درآمدزایی ایجاد شده به‌واسطه کسب‌وکارها را به‌صورت ویژه مورد توجه قرار داده است و در این مسیر سعی می‌نماید به‌صورت آگاهانه و مبتنی بر مطالعه و امکان‌سنجی، زمینه استقرار زنجیره‌های تأمین، خوشه‌ها و شبکه‌های کسب‌وکار را در تناسب با ظرفیت‌های محیطی فراهم آورد. نمونه‌ای از این شرح به ترتیب زیر است:

◆ در حوزه توسعه کسب‌وکارها

استقرار زنجیره‌های تأمین (تمرکز بر بازار داخلی برای تولید نهایی)

◆ اجرای طرح تأمین، تولید و توزیع محصولات دامی (گوشت قرمز) از تأمین دام سنگین تا بسته‌بندی و فروش

گوشت در منطقه سیستان، استان سیستان و بلوچستان؛

◆ اجرای طرح تأمین، تولید و توزیع محصولات دامی (لبنیات) از تأمین دام سنگین تا تولید و فروش لبنیات در عنبر آباد، استان کرمان؛

◆ اجرای طرح تأمین، فرآوری و توزیع خشکبار (میوه‌های خشک) از تأمین میوه تا بسته‌بندی و فروش میوه خشک در بازار مصرف در استان مازندران؛

◆ اجرای طرح تأمین، فرآوری و توزیع خشکبار (آجیل) از تأمین تا بسته‌بندی و فروش در بازار مصرف در استان‌های کرمان، فارس، خراسان جنوبی و یزد؛

◆ اجرای طرح تأمین، تولید و توزیع عسل (بخشی از صنعت زنبورداری) از تأمین تا بسته‌بندی و فروش عسل در بازار مصرف در استان‌های لرستان، کردستان و چهارمحال و بختیاری.

استقرار خوشه‌های کسب‌وکار

◆ اجرای طرح خوشه پرورش بوقلمون در غرب کشور (استان‌های کرمانشاه، چهارمحال و بختیاری و ایلام)؛

◆ اجرای طرح خوشه گردشگری در روستای منزلاب استان سیستان و بلوچستان (بوم‌گردی، رستوران، واحد تولید طیور، فروشگاه صنایع دستی (بافت و فروش گلیم، سوزن‌دوزی و حصیربافی) واحدهای ارائه خدمات فنی)؛

◆ اجرای طرح خوشه آبی‌پروری در استان‌های گلستان، بوشهر، سیستان و بلوچستان و مازندران.

استقرار کسب‌وکارهای مستقل در مقیاس کارگاهی با بازارهای مجزا

◆ ایجاد حدود ۵۰ کارگاه در شهرستان‌های کازرون و کوه چنار از استان فارس با اشتغال متوسط ۹ نفر (۴ تا ۱۲ نفر)؛

استقرار کسب و کارهای مستقل با بازار مصرف مشترک

- ◆ تولید قوری چینی در روستای جلال آباد، استان اصفهان؛
- ◆ تولید فرش در شهرستان راور، استان کرمان (تولید حدود ۵۰۰ مترمربع قالی)؛
- ◆ تولید پارچه نخی در استان یزد.

◆ در حوزه توسعه منطقه‌ای

پیشرفت و توسعه همه‌جانبه

- ◆ جزیره هرمز، استان هرمزگان (اجرای طرح پیشرفت و آبادانی جزیره که منجر به ایجاد بیش از ۳۰۰ طرح کسب و کار اجتماع محور و مهاجرت معکوس حداقل ۱۰۰۰ نفر به جزیره شده است).

پیشرفت و توسعه در بخش اشتغال و شکل‌گیری روستای بدون بیکار

- ◆ روستای زرین‌آباد در شهرستان کازرون، استان فارس (به‌واسطه اجرای ۲۹ طرح کسب و کار)؛
- ◆ روستای نامجو در شهرستان کوه‌دشت، استان لرستان (به‌واسطه اجرای ۸۶ طرح کسب و کار)؛
- ◆ روستای بان رحمان در شهرستان مهران، استان ایلام (به‌واسطه اجرای ۱۳۰ طرح کسب و کار)؛
- ◆ روستای علی‌آباد در شهرستان بیرجند، استان خراسان جنوبی (به‌واسطه اجرای ۴۰ طرح کسب و کار).

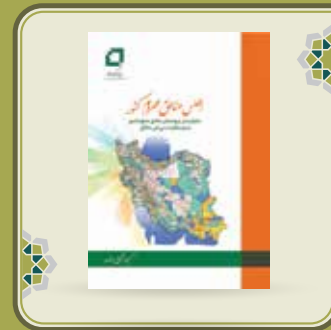
جدول شماره ۳) نمونه‌ای از تولیدات طرح‌های کسب‌وکار در مناطق محروم و روستایی ذیل اجرای مدل جامع

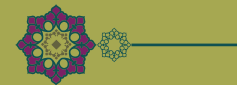
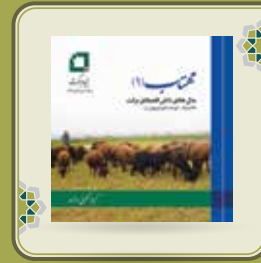
نوع تولید	واحد سنجش	پیش از سال ۱۳۹۹	سال ۱۳۹۹	حجم کل تولید
گوشت قرمز	تن	۱۰,۳۸۵	۱۹,۳۶۵	۲۹,۷۵۰
شیر	تن	۷۰,۲۷۱	۱۶۳,۰۲۸	۲۳۳,۲۹۹
گوشت سفید (طیور)	تن	۱,۴۶۹	۲,۹۰۳	۴,۳۷۲
گوشت سفید (آبزیان)	تن	۶۶۸	۳,۰۴۹	۳,۷۱۷
محصولات گلخانه‌ای	تن	۶۱۲	۲,۵۵۳	۳,۱۶۵
قارچ	تن	۹۴۰	۲,۴۳۲	۳,۳۷۲
عسل	تن	۷۸۴	۱,۸۴۰	۲,۶۲۴
پوشاک	دست	۲,۰۸۱,۱۰۰	۴,۳۴۵,۶۰۰	۶,۴۲۶,۷۰۰
فرش دستباف	متر مربع	۲۷,۵۸۸	۳۴,۸۰۰	۶۲,۳۸۸

جدول شماره ۴) نمونه‌ای از تولیدات برنامه‌ریزی شده برای سال ۱۴۰۰ (طرح‌های کسب‌وکار در مناطق محروم و روستایی ذیل اجرای مدل جامع)

نوع تولید	واحد سنجش	حجم کل تولید مورد انتظار
گوشت قرمز	تن	۴۰,۰۰۰
شیر	تن	۴۰۰,۰۰۰
گوشت سفید (طیور)	تن	۶,۰۰۰
گوشت سفید (آبزیان)	تن	۱۵,۰۰۰
محصولات گلخانه‌ای	تن	۶,۰۰۰
قارچ	تن	۲۰,۰۰۰
عسل	تن	۴,۰۰۰
پوشاک	دست	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
فرش دستباف	متر مربع	۱۰۰,۰۰۰

بنیاد برکت به منظور مداخله اثربخش و جریان ساز در مسیر فقرزدایی، مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی را طراحی و به اجرا گذاشته است. از آن جا که پیشرفت و توسعه، وقتی با تأکید بر نقش انسان، با ویژگی پایداری همراه می‌شوند تبدیل به امری بدون غایت، هم‌تراز با مسیر تعالی انسان و جامعه گردیده و نمی‌توان نقطه پایانی برای آن، متصور شد؛ در طراحی مدل از جامع رهیافت توسعه کوثری که برخلاف توسعه تکاثری، خدامحور، انسان ساز، عدالت‌گرا، پایدار و همه‌جانبه است؛ بهره گرفته شده است.

بنیاد برکت سعی دارد به‌واسطه اجرای مدل جامع خود که بر پایه مبانی و نظریه‌های ذی‌نفعان، نظام‌های زنده، توانمندسازی، مشارکت و همچنین دو رویکرد چارچوب معیشت پایدار و کسب‌وکار به فقرزدایی طراحی نموده است؛ جوامع مناطق کمتر برخوردار را از طریق نهادسازی در بستر حکمرانی شبکه‌ای که در آن تمامی اعضای جامعه نقشی مؤثر دارند؛ توانمند نموده و زمینه رشد درون‌زا را در شکلی هم‌افزا و همه‌جانبه، فراهم آورد. همه‌جانبه‌نگری، یکپارچگی، محرک‌سازی مزیت‌ها و نیز خودتکاملی و انطباق‌پذیری بویا از جمله ویژگی‌های اصلی مدل جامع بنیاد برکت با هدف جریان‌سازی فرهنگ و نیز ایجاد مسیر پیشرفت با رهیافت توسعه کوثری در جوامع محروم (روستایی و شهری) است.

بدین ترتیب؛ هدف غایی پیشرفت و توسعه از طریق سازوکارهای پیش‌بینی شده و تحقق هدف مبانی توسعه اشتغال که ناظر بر درآمدزایی و توزیع عادلانه ثروت به‌منظور شکستن چرخه فقر است از طریق سه طرح اصلی مرتبط به هم، تحت عناوین «آیین‌نامه اجرایی سرمایه‌گذاری حمایتی اشتغال برکت - سحاب»، «آیین‌نامه سرمایه‌گذاری مردمی و اشتغال نیروی انسانی - آسمان» و «آیین‌نامه فقرزدایی و توان‌افزایی برکت - آفتاب» دنبال می‌شود.

بنیاد برکت در اجرای این مدل، نقش راهبر، تسهیلگر و ارتقا دهنده دلاری‌ها و سرمایه‌های انسانی اجتماعی، مالی، اطلاعاتی و ... دارد و زمینهای را فراهم می‌کند تا اعضای جوامع هدف (مردم به‌عنوان رکن اصلی) با مشارکت سایر ذی‌نفعان، ضمن توسعه اشتغال و افزایش میزان درآمد، به صورت آگاهانه، ارتقای سطح معیشت در جوامع خود را رقم بزنند.

